

Lääkäreiden talon käyttötarkoituksen muutos

Laura Hakola

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2019

Rakennusarkkitehdin koulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Rakennusarkkitehdin koulutus

HAKOLA, LAURA:
Lääkäreiden talon käyttötarkoituksen muutos

Opinnäytetyö 72 sivua, joista liitteitä 8 sivua
Joulukuu 2019

Törnävän sairaalan alueella sijaitsee kolme lääkäreiden taloa, joista yhteen suunniteltiin käyttötarkoituksen muutos. Alun perin lääkäreiden asuntona ja myöhemmin lasten- ja nuorisopsykiatrian käytössä olleesta rakennuksesta suunniteltiin nykypäivän tarpeita vastaava pienkerrostalo.

Opinnäytetyö käsittelee suunnitteluprosessia, jossa tutkittiin vaihtoehtoisia suunnitteluratkaisuja sekä paneuduttiin historiallisiin yksityiskohtiin ja rakenteisiin. Suunnittelun tavoitteena oli toteuttaa nykypäivän mukaista asumista historiallisesti merkittävää rakennusta kunnioittaen. Törnävän sairaala-alueen historiaa sekä tulevaisuuden näkymiä tarkasteltiin suunnittelutyön tukemiseksi.

Lääkäreiden taloon suunniteltiin neljä asuntoa sekä pieni toimisto. Tontille suunniteltiin kaikkien kolmen talon käyttöön tulevat ulkorakennukset sekä pihan pintamateriaaleja ja yhteistoimintoja huomioiden alueen yleisilme ja kasvillisuus.

Asiasanat: käyttötarkoituksen muutos, korjausrakentaminen, asuntosuunnittelu

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Construction Architecture

HAKOLA, LAURA:
Change in use of Doctors' Apartment Building

Bachelor's thesis 72 pages, appendices 8 pages
December 2019

A repurposing project was initiated for one of three apartment buildings located in the area of Törnävä hospital. The buildings were originally designed to serve as apartments for doctors, and were used later as a space for child and adolescent psychiatry. The goal of the project was to redesign the building in modern style and change it into a small apartment building.

This thesis deals with the designing process, in which different design choices were examined with a focus on the historical details and structures of the building. The design objective was to express modern day living while respecting the historical importance of the building. Moreover, the history of the Törnävä hospital area and future development visions were also investigated to support the design process.

The design transforms the doctor's house into four apartments and an additional, small office space. Furthermore, designs were created for the outdoor buildings, surface materials in the yard, and shared functionalities/services, keeping vegetation and the overall look of the plot in mind.

Key words: change in use, renovative building, apartment design

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	Törnävän sairaala	7
	2.1 Historia	7
	2.1.1 Asuminen Törnävän sairaalan yhteisössä	10
	2.2 Sairaalan rakennuksien nykyinen käyttö	13
	2.3 Tulevaisuuden suunnitelmat	14
3	Lääkäreiden talot TI, TK ja TJ	17
	3.1 Alkuperäinen huonejako	18
	3.2 Rakennusten vaiheet	20
	3.3 50-luvun arkkitehtuurin piirteet	21
	3.3.1 Julkisivuissa	21
	3.3.2 Sisätiloissa	24
4	Lääkärien talon TJ käyttötarkoituksen muutossuunnitelma	28
	4.1 Tilaohjelma	28
	4.2 Toteutukseen tarvittavat uudet suunnitelmat ja dokumentit	28
5	Lähtökohtia suunnittelulle	30
	5.1 Alueen historian huomioon ottaminen suunnittelussa	30
	5.2 Olemassa olevat piirustukset	30
	5.3 Rakenteet	30
	5.4 Museoviraston suojelupäätökset	33
	5.5 Sisätilojen historialliset yksityiskohdat	34
	5.6 Esteettömyys	34
	5.7 Asemakaava, rakentamistapaohje ja rakennusjärjestys	36
	5.8 Törnävän alueen yleinen arkkitehtuurikilpailu	37
	5.9 Alueen puistomaisuus	38
	5.10 Mahdollinen käyttö TI ja TK taloille	38
6	TJ talon suunnittelu	40
	6.1 Sisätilojen suunnittelu	40
	6.1.1 Pohjapiirustusluonnokset	40
	6.1.2 Viimeistellyt pohjapiirustukset	46
	6.1.3 Sisätilat	46
	6.2 Rakenteelliset asiat	48
	6.2.1 Uudet väliseinärakenteet	48
	6.2.2 Vanhojen väliseinien purkaminen ja aukotus	49
	6.2.3 Läpiviennit ja hormit	49
	6.3 Julkisivut	50

6.3.1 Kaide ulkoportaisiin	55
6.3.2 Terassi.....	55
6.3.3 Häätäpoistumistie	55
7 Piha-alueen ja piharakennusten suunnittelu	57
7.1 Piha.....	57
7.2 Piharakennukset	58
8 POHDINTA	60
LÄHTEET.....	61
LIITTEET	65
Liite 1. Asemapiirustus.....	65
Liite 2. Pohjien valintakaavio.....	66
Liite 3. Pohjapiirustukset 1. kerros ja kellari	67
Liite 4. Pohjapiirustukset 2. kerros	68
Liite 5. Kaavio läpivienneistä.....	69
Liite 6. Julkisivut.....	70
Liite 7. Leikkaus ja julkisivuote	71
Liite 8. Piharakennukset.....	72

1 JOHDANTO

Lääkäreiden talon käyttötarkoituksen muutos ja tontin käytön suunnitelmat ovat opinnäytetyön tekijän näkemys aiheesta. Toteutusta voidaan käyttää pohjana tulevaisuuden suunnitelmissa.

Opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella viihtyisää ja nykypäiväistä asumista lääkäreiden taloihin historialliset arvot huomioon ottaen. Alun perin kahdesta asunnosta koostuvaan rakennukseen suunnitellaan neljä asuntoa sekä toimistotilat, mikä asettaa haastetta suunnittelulle. Muita haasteita tuo museoviraston suojelupäätös, jossa rakennusten julkisivut tulee pysyä alkuperäistä vastaavana. Tavoitteena on säilyttää myös sisätilojen historiaa.

Vaikka käyttötarkoituksen muutos tehdään yhdelle lääkäreiden taloista, suunnitellaan kaikkien kolmen lääkäreiden talon yhteiselle tontille piharakennukset, pihan toiminnot ja pihan pintamateriaalit. Haasteita aiheuttaa piharakennusten arkkitehtuurin sovittaminen vanhojen rakennusten kanssa yhteensopiviksi. Täytyy myös pohtia, mitä käyttöä voisi kahteen muuhun lääkäreiden taloon mahdollisesti tulla, jotta saadaan piha-alue kaikkia rakennuksia palvelevaksi.

Suunnittelun lähtökohtina tutkitaan rakennuksen ja alueen historiallisia arvoja sekä yksityiskohtia, olemassa olevia rakenteita, viranomaistaholta tulevia vaatimuksia, kuten asemakaavan selostus ja suojelupäätökset, sekä otetaan huomioon suunnitteluun liittyvät rakentamismääräykset.

Opinnäytetyön alussa käydään läpi Törnävän sairaalan alueen historiaa, joka johdattelee ymmärtämään aluetta historiallisena kokonaisuutena. Historiaosuudessa kerrotaan sairaalan synnystä ja rakentamisen vaiheista sekä asumisesta sairaalan yhteisössä.

2 Törnävän sairaala

KUVA 1. Törnävän sairaala (Rakennus K. Karhu Oy)

2.1 Historia

Vuonna 1798 perustetun Östermyran ruukin yhteyteen alkoi syntyä teollisuutta ja maataloutta. Östermyran eli Törnävän alueelle syntyneen teollisuuden myötä Seinäjoesta kehittyi paikkakunta ja siitä tuli virallisesti kunta vuonna 1868. (Seinäjoen kaupunki n.d.)

1880-luvulla rakennettiin Seinäjoelle rautatie, joka loi edellytyksiä mm. sairaalan rakentamiselle. Rautatien myötä Seinäjoen asutus painottui Törnävän alueelle, joka on Seinäjoen vanhinta aluetta. (Seinäjoen kaupunki n.d.)

1800-luvun lopulla herättiin mielisairaaloiden vähyyteen Suomessa. Omaiset hoitivat mielisairaita vuoteen 1865 asti, jolloin keisarillinen kunnallisetustus astui voimaan. Siinä määrättiin mielisairaanhoidon kunnan vastuulle ja maksettavaksi. Koska mielisairaanhoidon kävi kunnille raskaaksi, se määrättiin 1889 valtion vastuulle. (Nieminen 2016, 12.)

Ajatus Etelä-Pohjanmaalle rakennettavasta mielisairaalaista lähti liikkeelle Ilmajoen maakuntapäivillä vuonna 1911 isokyröläisen maanviljelyneuvos Edvart Björkenheimin toimesta. Ensimmäinen maailmansota pitkitti ajatuksen toteutusta. 13.7.1920 kuntayhteisö päätti aloittaa rakentamisen Seinäjoen Törnävällä. Maapalsta, johon sairaala aiottiin rakentaa, kuului ennen Törnävän kartanoon sekä Östermyran tehdasalueeseen, joka oli Etelä-Pohjanmaan suuri teollisuuden ja maatalouden keskittymä vuonna 1870. (Nieminen 2016, 12.) Sairaalan vihkiäisjuhlaa vietettiin 12.3.1923, kun ensimmäinen sairaalarakennus B valmistui. (Rapila 1973, 134 – 135.)

B-rakennuksen rakentamistöiden aikana pohdittiin sairaalan laajentamista. Vuonna 1922 päätettiin rakentaa C-sairaalarakennus, joka valmistui vuonna 1925. Kolmas ja suurin mielisairaalarakennus A valmistui vuonna 1930. (Rapila 1973, 150–161.)

Suomessa kaatumatautisten (epilepsiaa sairastavien) olojen koettiin olevan koko maassa huonot. Vuonna 1989 asiaa tutkiva G. A. Helsingius perusti Langettava- tautisten hoitoyhdistyksen, ja samankaltaisia yhdistyksiä alkoi syntyä muuallekin suomeen. Helsingius halusi saada kaatumatautisten laitoksen myös Törnävälle. Asia jäi lepäämään yli kahdeksikymmeneksi vuodeksi, kunnes rakennuskuntien puheenjohtaja maanviljelyneuvos Björkenheim oli kohdannut järkyttävä koke- muksen kaatumatautisesta potilaasta omassa nuoruudessaan. Niinpä hän päätti rakennuttaa kaatumatautisten osaston Törnävälle. (Rapila 1973, 162–163.) Mies- ten ja naisten kaatumatautisairaalat D ja E rakennettiin vuonna 1928.

Jo kauan piirimielisairaalan johtokunnassa oli kiinnitetty huomiota tylsämielisten lasten avuttomuuteen, minkä johdosta heille suunniteltiin hoitolaitoksen rakenta- mista. Kuntien edustajakokouksessa vuonna 1927 hyväksyttiin rakennusten ra- kentaminen. Avuttomien tylsämielisten sairaala F valmistui vuonna 1928 ja as- kartelevien tylsämielisten lasten sairaala valmistui vuonna 1930. (Rapila 1973, 172–177.)

1930-luvun loppupuolella rakentaminen oli vähäistä ja toinen maailmansota kes- keytti sen kokonaan. Vuonna 1949 rakentamista jatkettiin. Suunnitteilla oli ollut

sairaanhoidokunnan asuntorakennuksen hankkiminen, sairaalan oma kirkko, lääkäreiden asuntorakennus sekä sairaalan yleinen hallintorakennus. (Rapila 1973, 182–183.) Vuonna 1950 sairaalan alueelle rakennettiin kappeli, jossa pidettiin pyhä- ja rippikouluja, häitä, siunaustilaisuuksia ja muita yhteisiä kokoontumisia (Nieminen 2016, 48–49) sekä hallintola ja ylilääkärin talo. Vuosina 1949-1954 rakennettiin kolme lääkäreiden taloa, ja vuonna 1957 valmistui henkilökunnan asuintalo.

Uuden, vuonna 1953 julkaistun, mielisairaalalain mukaan oli perustettava B-mielisairaalat kroonikkoja varten. Samalla Seinäjoen Piirimielisairaala muuttui Seinäjoen keskusmielisairaalaksi. 1950- ja 1960-lukujen vaihteessa rakennettiin B-mielisairaalaksi Koskenalan sairaala ja 1960-luvulla vajaamielilaitokseksi Eskoon kuntoutuslaitos. (Nieminen 2016, 17.)

1930-1970-lukujen aikana Seinäjoen väestömäärä kolminkertaistui, mikä lienee olleen Törnävän sairaalan vaikutusta. Seinäjoesta tuli kaupunki vuonna 1960. (Nieminen 2016, 21.)

KUVA 2. Etualalla sairaalarakennukset B ja C, kuva otettu 1930- tai 1940-luvulla Seinäjoen suunnalta (Porstuakirjastot)

KUVA 3. Sairaalan puistomaista pihaa (Piirin lapset kertovat)

2.1.1 Asuminen Törnävän sairaalan yhteisössä

Kirjassa ”Piirin lapset kertovat” kerrotaan Törnävän sairaalan historiaa asumisen ja siellä aikoinaan asuneiden lasten näkökulmasta. Sairaala kutsuttiin Piiriksi ja siellä asuneita lapsia Piirin lapsiksi, joille rajatulla erikoisalueella asuminen on ollut merkittävä kokemus. Alueella oli sosiaalinen yhteisö, jossa kaikki tunsivat toisensa ja elettiin yhteisten asioiden parissa. Henkilökunta perheineen asui sairaalan asunnoissa 1920-1960-luvuilla. Perheiden asuminen sairaalan alueella oli aikoinaan tärkeä ihmisten kanssakäymiseen ja yhteiskuntaan liittyvä elämisen malli. Työ sairaalassa oli potilaiden hoitoa osastoilla, huoltotyötä keittiöllä, sikalassa, navetalla, pesulassa, verstaalla ja toimistossa. 1960-luvun lopulla rautaportit avattiin, ja siihen asti asukkaille turvaa tuonut yövartijakin jäi historiaan. (Nieminen 2016, 8–10, 46.)

Sairaalan alueella asuminen oli henkilökunnalle toivottu asia. Maaseudulta muuttavat ihmiset kokivat sen ylläiseksi, sillä turvallisissa ja lämpimissä asunnoissa oli sisävesat, kylpyammeet ja sähköliedet. Maaseututaajamassa oli samaan aikaan kova asuntopula, joten oli luontevaa asua sairaalan tarjoamissa asunnoissa. Sairaalarakennuksissa oli osastojen lisäksi henkilökunnan asuntoja. A-,

B- ja C-rakennusten ylin kerros, hallintorakennus ja A-rakennuksen kellari eli ”monttu” toimi yksinäisten työntekijöiden asuntolina. Perheellisillä oli mahdollisuus asua useamman huoneen perheasunnoissa, joissa oli oma pieni keittiö. Sairaala tarjosi henkilökunnalleen ruoan luontaisesti. Lääkäreiden talot, jotka valmistuivat 1950-luvulla, olivat korkeasti varusteltuja. Tilaa oli liikaakin, jos asunnossa asui yksinäinen lääkäri. Myöhemmin 1960- ja 1970-luvulla alettiin rakentaa omakotitaloja sairaala-alueen läheisyyteen. (Nieminen 2016, 22.)

Sairaalassa oli pitkälle kehitetty palvelutoiminta, joka oli sekä sairaalan potilaiden että henkilökunnan hyväksi. Nämä palvelut helpottivat perheellisten elämää. Mm. työterveyshuolto ja kirjasto olivat henkilökunnan perheiden käytössä. Sairaala oli omavarainen. Alueella olivat mm. leipomo, keittiö, ruokasali, saunat, pesula, puutarha, maidon ja juuresten jakelupiste sekä sikala. Yhteisissä tiloissa tapahtui asukkaiden kohtaamista ja sosiaalista kanssakäymistä. Seuralassa vietettiin yhteisiä juhlia. Kaikkia asukkaita koskivat yhteiset säännöt. (Nieminen 2016, 33–34.)

Leipomo oli henkilökunnan käytössä viikoittain kahtena päivänä. Siellä äidit leipoivat ja lapset leikkivät. Perheet saivat mennä syömään sunnuntaisin ruokasaliin, jossa järjestettiin myös yhteinen jouluateria. Harrastusmahdollisuuksia ja vapaa-ajan virikkeitä oli kattavasti. Mahdollisuuksia oli harrastaa mm. voimistelua ja urheilua. E-talon alakerrassa sijaitsevaan saunaan pääsi viikoittain naisten- ja miesten saunavuoroilla. (Nieminen 2016, 36.)

Päiväkoti rakennettiin 1940-luvun puolessa välissä. Useissa perheissä molemmat vanhemmat työskentelivät hoitajina kolmivuorotyössä, siksi myös lapset tarvitsivat yöksi hoitajan. Molempien vanhempien käydessä töissä isät hoitivat lapsia siinä missä äiditkin. Lapsia hoitivat sisarukset, mummot, sukulaiset, apulaiset ja potilaat. Töissä ollessaan vanhemmat olivat lähellä lapsiaan, joilla oli mahdollisuus mennä vanhempiaan tapaamaan. Joskus lapset olivat mukana vanhempien työtehtävissäkin. Toisaalta alue ja ihmiset tuntuivat turvalliselta, ja hieman isommat lapset pärjäsivät ilman hoitajaakin. (Nieminen 2016, 36-39.) Piirin lapset kävivät koulua Törnävän koulussa, jossa oli paljon tuttuja lapsia Piiriltä ja sen lähialueilta. Kenenkään muistelmissa ei esiintynyt kokemuksia syrjimisestä tai kiusaamisesta vanhempien työpaikan tai Piirissä asumisen vuoksi, johtuen

osaksi myös siitä, että samassa koulussa kävi monia Piirin lapsia, jotka entuudestaan tunsivat toisensa. Ilmeisesti moni lapsista jatkoi oppikouluun. Siellä Piirin lapset kohtasivat ennakkoluuloja liittyen mielisairaalaympäristössä asumiseen. Ennakkoluulot saatiin kuitenkin voitettua. Lasten tehtävänä oli ikään kuin muuttaa nämä asenteet. Omalla tavallaan suljetussa ympäristössä eläneille lapsille koulu toi uusia ulottuvuuksia. (Nieminen 2016, 42-46.)

Sairaalaympäristö oli lapsille viihtyisä kasvuympäristö. Monipuolinen ja jännittävä ympäristö ruokki mielikuvitusta. Lasten elämään kuului myös työntekoa mm. kotitöitä ja pienten lasten hoitoa. Sairaala tarjosi alueen lapsille palkallista työntekoa mm. rikkaruohojen kitkemistä ja isommille lapsille perkaustöitä puutarhasta sekä ruohonleikkausta. Aikuisiän lähestyessä pääsi myös puhelinkeskuksen hoitajaksi. (Nieminen 2016, 49, 67.)

Piirin lapset tunsivat alueella yhteisöllisyyttä ja turvallisuuden tunnetta. Vaikka ulkopuolisilla oli ennakoasenteita sairaalan alueesta, siellä asuvat kokivat olevansa turvassa juuri rautaporttien sisäpuolella. Perheiden tiivis rinnakkain eläminen, aikuisten yhteinen työympäristö, samanlaiset arvot ja asemat olivat yhteisöllisyyden tunnetta muodostavina tekijöinä. Yhteiset säännöt, tavat ja perinteet vahvistivat yhteisöllisyyttä. Tällaisessa ympäristössä kasvaessa välttyi nykypäivän suljettujen ydinperheiden vaaroilta. Kasvuympäristössä oli monia kanssakasvattajia. (Nieminen 2016, 81-82.)

Mielisairaalan potilaat olivat osana alueen arkea ja sosiaalista piiriä. Samalla alueella henkilökunnan perheiden kanssa asuivat mielisairaajat, epileptikot ja kehitysvammaiset. Lasten käydessä tapaamassa osastoilla työskenteleviä vanhempiaan tapasivat he samalla luontevasti sairaalan potilaita. Osa potilaista kulki vapaasti sairaalan alueella ja osa työskenteli verstaalla ja pesulassa, joissa lapset myös asioivat. Potilaat kuuluivat myös vapaa-aikaan ja heidän kanssaan mm. pelattiin lentopalloa ja tanssittiin. He myös hoitivat henkilökunnan lapsia ja lemmikkejä, toimivat kotiapulaisina ja keittäjinä sekä huolehtivat ympäristön hoidosta. Potilaat saattoivat käydä kylässä hoitajien luona. Perheiden ja potilaiden välille syntyi toisinaan syvää kiintymystä, mikä saattoi jatkua myös potilaan jo lähdettyä sairaalasta. Potilas oli kuin osa perhettä. Potilaille tiivis kanssakäymi-

nen toi arvostuksen ja hyväksynnän kokemuksia. Joskus potilaat aiheuttivat vaaratilanteita, mutta ilmeisesti niitä oli harvoin, eikä lapsille jäänyt niistä pelkoja. Potilaiden itsemurhat ja onnettomuudet olivat surullisia tapahtumia. (Nieminen 2016, 90–96.)

Piirin ympäristössä kasvaminen oli opettavaista. Se opetti suvaitsevaisuutta sairauksien ja erilaisten ihmisten suhteen sekä ymmärtämään, että sairauden ja terveyden raja on häilyvä. Lapsia kasvatettiin arvostamaan potilaita, kiusanteosta tai herjaamisesta rangaistiin. (Nieminen 2016, 91.)

2.2 Sairaalan rakennuksien nykyinen käyttö

Entisissä mielisairaalarakennuksissa A, B ja C sijaitsevat nykyään fysiatrian, kuntotutkimuksen ja psykiatrian osastot. Miesten kaatumatautisairaala (rakennus D) on nykyään sairaalamuseon käytössä ja naisten kaatumatautisairaalassa (rakennus E) on osastotoimintaa kuten alilääkäreiden talossa (rakennus TK). Kokousrakennus Seurala toimii nykyään virkistyskäytössä. Avuttomien ja askartelevien tylsämielisten sairaalat (rakennukset F ja G) on vuokrattu. Hallintola ja lääkäreiden asuinrakennukset (rakennukset TI ja TJ) ovat tyhjillään. Ylilääkärin talossa on toimistotiloja. (Kilpailuohjelma 2016, 13–14.)

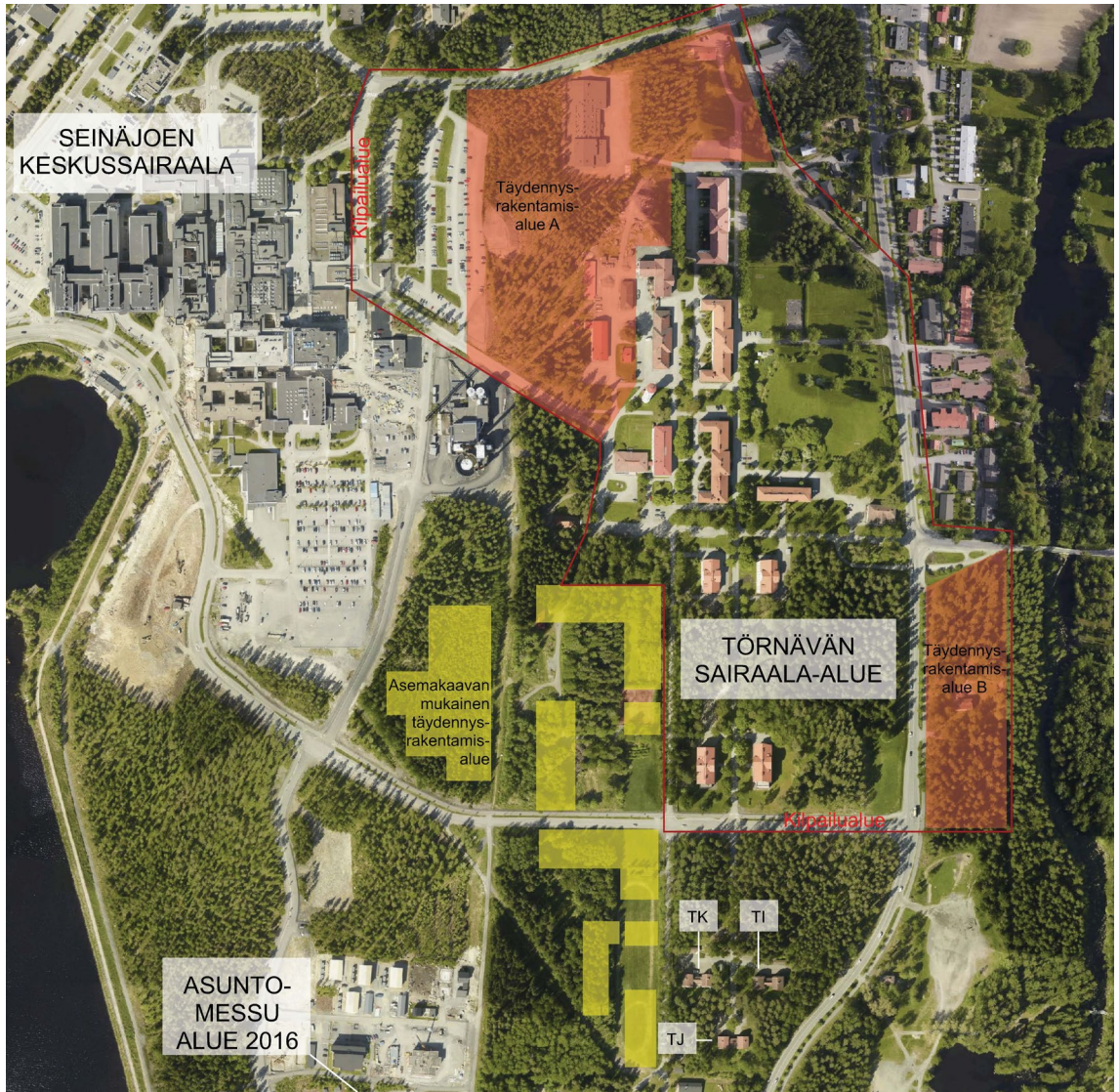
KUVA 4. Törnävän sairaalan rakennuksien alkuperäiset käyttötarkoitukset (pohjakartta Seinäjoen karttapalvelusta, merkinnät on lisännyt Laura Hakola)

2.3 Tulevaisuuden suunnitelmat

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri myi vuonna 2017 vanhan kulttuurihistoriallisesti merkittävän sairaala-alueen Jossulla Oy:lle, joka on Rakennus K. Karhun omistajaperheen yritys. Jossulla Oy on talonrakennusalan yritys, joka on perustettu vuonna 2004 (YLE 2018). Sitä ennen yritys osti kolme lääkäreiden taloa sairaalarakennusten lähetyviltä (Seinäjoen sanomat 2017). Aluetta suunnitellaan yhdessä Seinäjoen kaupungin ja sairaanhoitopiirin kanssa. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin vuokraoikeus sairaalarakennuksille päättyy vuonna

2021, minkä jälkeen rakennukset voidaan saneerata uuteen käyttöön. Alue pyritään säilyttämään koko kaupunkia palvelevana alueena. Sinne on suunniteltu täydennysrakentamista vuonna 2016 järjestetyn arkkitehtuurikilpailun pohjalta. Vanhojen rakennusten ympärille aiotaan suunnitella uusia asuinrakennuksia ja vanhoihin sairaalarakennuksiin voidaan mahdollisesti sijoittaa kulttuuri-, museo- ja harrastustoimintaan. (YLE 2018.) Kunnostustöitä on jo tehty entiseen lämpökeskus- ja pesularakennukseen. Verstas on kunnostettu ja otettu uusiokäyttöön taiteen, kulttuurisen hyvinvoinnin ja taideliikunnan toimijoille (Seinäjoen sanomat 2019).

Vuonna 2016 Seinäjoen kaupunki ja sairaanhoitopiiri järjestivät alueesta kansainvälisen arkkitehtuurikilpailun, jonka pohjalta alueelle suunnitellaan täydennysrakentamista. Alueelle tulee asuinrakentamista kuvan 5 mukaisesti. Kuvassa on esitetty kilpailualueen täydennysrakentamisalueet punaisella ja Huhtalan kaupunginosan kortteleiden 37, 39–47 asemakaavan rakennusalat keltaisella. Kilpailualueen raja on esitetty punaisella viivalla.

KUVA 5. Täydennysrakentamista Törnävän sairaala-alueella ja sen lähiympäristössä (pohjakartta Seinäjoen kaupungin karttapalvelusta, merkinnät on lisännyt Laura Hakola)

3 Lääkäreiden talot TI, TK ja TJ

Törnävän sairaalan eteläpuolella Björkenheimin puistotiellä sijaitsee kolme lääkäreiden taloa, jotka on suunnitellut arkkitehdit Jonas Cedercreutz ja Helge Railo. Alilääkäreiden talo (TK) on rakennuksista vanhin. Se on rakennettu vuonna 1949. Ensimmäinen lääkäreiden talo (TI) on rakennettu vuonna 1950 ja toinen lääkäreiden talo (TJ) vuonna 1954. Toisiinsa nähden talot ovat melko samanlaisia julkisivuiltaan, mutta pieniä eroavaisuuksiakin löytyy. Alkuperäiset pohjaratkaisut vaikuttavat olevan keskenään samanlaisia, mutta käyttötarkoituksen muutosten yhteydessä pohjat on muutettu uusiin käyttötarkoituksiin sopivaksi, ja siksi ne eroavat toisistaan hieman. Kahteen taloon (TK ja TI) on lisätty myöhemmin toisen kerroksen puoliskoja yhdistävä käytävä.

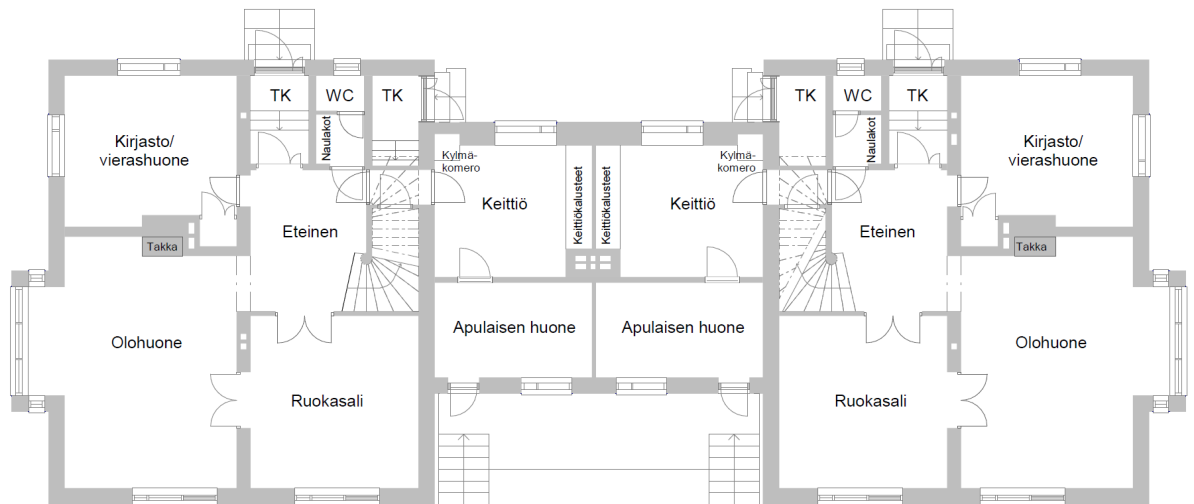
Jälleenrakentamisen aikana rakennustarvikkeista oli pulaa ja sotakorvaukset oli maksettava vuoteen 1952 mennessä. Rakentajien keskuudessa arkkitehtien suunnitteluvapauksia pidettiin yhtenä syynä rakennusmateriaalien puutteeseen. Asuntopulan poistamiseksi rakentajat vaativat saada rakennettavakseen totuttua vaatimattomampia rakennuksia. (Mäkiö 1990, 32–33.) Pulasta huolimatta lääkäreiden talojen haluttiin olevan yksilöllisiä luomuksia, joiden avulla saataisiin houkuteltua lääkäreitä töihin piirimielisairaalaan. Rintamamiestalot olivat tyypillisiä tavallisten ihmisten jälleenrakentamiskauden pientaloja, mutta lääkäreille haluttiin jotain enemmän. Sen ajan kerrostalojen tyylin mukaisissa rakennuksissa oli hulppeat tilat ja rakennukset suunniteltiin selvästi korkeammalla laatutasolla. Kaksi-kerroksisissa ja kellarillisissa paritaloissa olivat tilat myös apulaisille.

KUVA 6. Lääkäreiden talot (Rakennus K. Karhu Oy)

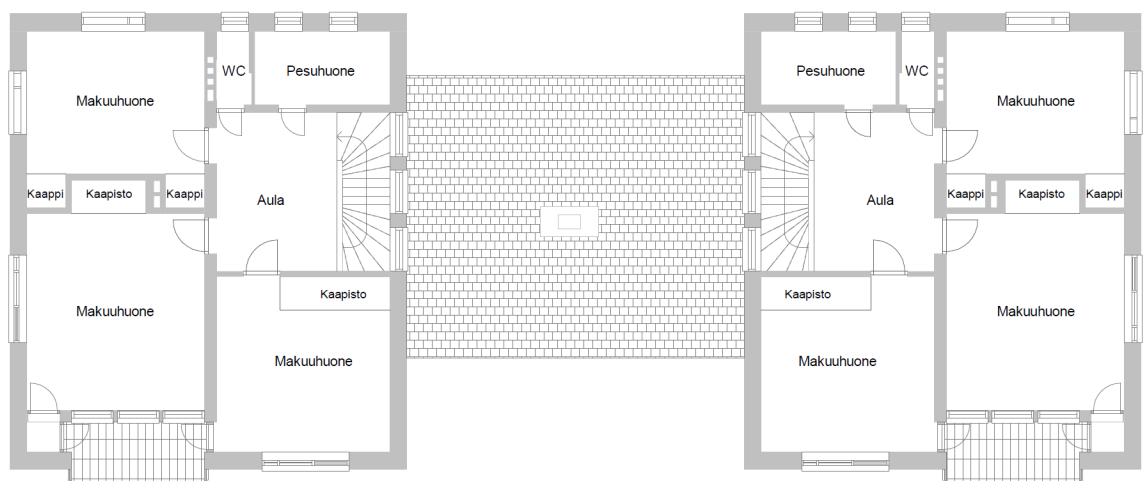
3.1 Alkuperäinen huonejako

Jokaisessa talossa on alun perin ollut kaksi asuntoa, joissa on erikseen tilat myös kotiapulaiselle. Asuntoon on kaksi sisäänkäyntiä talon pohjoispuolella. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevat asunnon eteinen, wc, keittiö, apulaisen huone, olohuone, ruokasali ja asuinhuone, joka toimii kirjastona sekä vierashuoneena. (Nieminen 2016.) Ensimmäisen kerroksen huoneistoala asuntoa kohden on 119 m². Kerrosalaa ensimmäisessä kerroksessa on yhteensä 297 m².

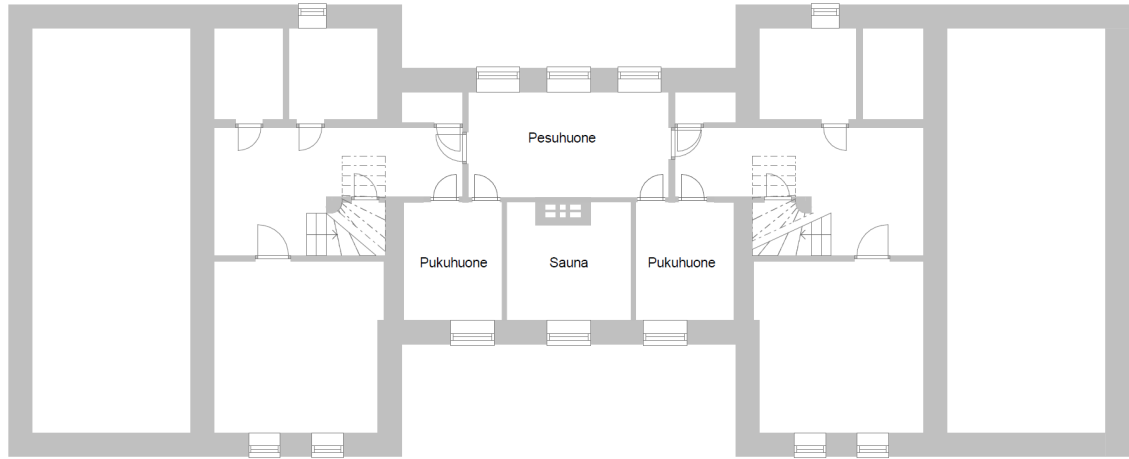
KUVA 7. Ensimmäisen kerroksen alkuperäinen huonejako (Kuvan on tehnyt Laura Hakola sairaalan arkistosta saatujen vuoden 1999 DWG-piirustusten sekä 1979 paperisessa muodossa olevien piirustusten pohjalta)

Toisessa kerroksessa molemmissa asuinnoissa ovat sijainneet kolme tilavaa makuuhuonetta, joista kahdesta on kulku parvekkeelle. Asunnon pesuhuone sekä wc sijaitsevat talon pohjoispuolella. (Nieminen 2016.) Suurimman makuuhuoneen pinta-ala on jopa 23,5 m². Kerrosala toisessa kerroksessa yhteensä 211 m² ja huoneistoala asuntoa kohden 83,5 m².

KUVA 8. Toisen kerroksen alkuperäinen huonejako (Kuvan on tehnyt Laura Hakola sairaalan arkistosta saatujen vuoden 1999 DWG-piirustusten sekä 1979 paperisessa muodossa olevien piirustusten pohjalta)

Kellarissa ovat olleet asuntojen yhteiset saunatilat. Siellä on ollut myös varastoja ja todennäköisesti muita tiloja, joista ei ole tarkkaa tietoa. Myöskään varastojen sijainti ei ole tiedossa. (Nieminen 2016.)

KUVA 9. Kellarin alkuperäinen huonejako (Kuvan on tehnyt Laura Hakola sairaalan arkistosta saatujen vuoden 1999 DWG-piirustusten sekä 1979 paperisessa muodossa olevien piirustusten pohjalta)

3.2 Rakennusten vaiheet

Törnävän sairaalan hoitotyössä tapahtui muutoksia 1980-luvulla, jolloin alkuperäisestä käytöstä vapautuneet lääkäreiden talot otettiin lasten- ja nuorisopsykiatrian käyttöön (Aho-Matilainen 2000, 50). Muutoksen yhteydessä rakennuksiin on tehty saneeraus, jossa tilojen käyttötarkoitus on muutettu, mutta tehtyjen remonttien laajuudesta ei ole varmuutta. Toinen saneeraus TJ-talon osalta on tehty vuonna 1999, jossa muutoksina olivat IV-koneiden lisäys ja niiden myötä alakatot, lämmityspattereiden vaihto, uusia tiloja jakavat väliseinät sekä uudet materiaalit mm. muovimatot ja lasikuitutapetit (Rakennusselostus 1999). Uusia tiloja tarvittiin 80-luvulla mm. yksilö- ja ryhmäterapian, askartelun ja luovan toiminnan käyttöön (Aho-Matilainen 2000, 51–53).

KUVA 10. Lääkäreiden talo TK (Sairaalamuseo)

3.3 50-luvun arkkitehtuurin piirteet

3.3.1 Julkisivuissa

Toisen maailmansodan jälkeen arvostettiin arkkitehtuurissa yksinkertaisuutta. Edustavuutta tärkeämpänä asiana pidettiin arkielämän mukavuutta. Tällaisiin mukavuuksiin kuului kerrostaloissa parveke, jota alettiin mieltämään osaksi asuntoa. Aluksi parvekkeet olivat ulokeparvekkeita, mutta myöhemmin alettiin rakentamaa rungon sisään vedettyjä parvekkeita. (Standertskjöld 2008, 120, 136.) Parvekkeiden kaiteet olivat ohuita metallisia pinnakaiteita (Kulttuuriympäristömme 2009). Kerrostalojen julkisivut rapattiin ja maalattiin kalkkimaalilla. Runkotyyppinä käytettiin joko tiili- tai betonirunkoa. Yhdessä rappauksen kanssa julkisivuihin yhdistettiin myös tiiltä, puuta, klinkkeriä tai mineriittiä. Rapatussa julkisivussa ikkunoita ympäröi sileäksi rapattu valkoinen kehys. (Standertskjöld 2008, 136.) Muuten rappauspinnoissa käytettiin maanläheisiä, vaaleita värejä. Julkisivujen materiaalivalikoimaan ilmestyivät rappauksen ja tiilen rinnalle julkisivulevyt, jotka valmistettiin asbestisementistä, teräs-, kupari- tai alumiinipelistä. Lasipulan

takia ikkunat olivat pieniä sekä ne olivat kaksiosaisia ja epäsymmetrisiä siten, että pienempi osa toimi tuuletusikkunana. Ikkunat korostivat julkisivujen vaakasuuntaisuutta, ja nauhaikkunat tulivat suosioon. Julkisivujen vaakasuuntaiseen ilmeeseen vaikutti lakisääteisen huonekorkeuden madaltaminen. (Kulttuuriympäristömme 2009.) Ikkunoiden puuosat maalattiin yleensä öljymaalilla valkoisiksi, mutta joskus ne petsattiin tummanruskeiksi. Sokkeli verhoiltiin usein liuskekivellä.

50-luvun selkeitä piirteitä on nähtävillä lääkäreiden talojen julkisivuissa. Keskenään lähes samankaltaisten lääkäreiden talojen julkisivuissa on norsunluunväristä rappausta ja luonnonkiviverhoilua. Alilääkäreiden talon (TK) erkkerit ovat puuverhoiltuja, kun taas lääkäreiden taloissa (TI ja TJ) erkkerit on verhoiltu tiili-laatailla. Ikkunan karmit ja puitteet ovat väriltään tummanruskeita, ja niitä reunustaa valkoiseksi rapattu kehys. Ikkunat on uusittu, mutta ne ovat korvattu vastaavanlaisilla ikkunoilla 90-luvun käyttötarkoituksen muutoksessa (Rakennusselostus 1999, 25). Pienet lähekkäin olevat ikkunat tukevat vaakasuuntaista ideologiaa. Pääsisäänkäynneillä on näyttävät puiset ovet. Parvekkeet ovat sisäänvedettyjä ja niissä on sirot metalliset pinnakaiteet. Vesikattomateriaalina toimii tiili.

KUVA 11. Julkisivumateriaaleja sokkelin, erkkerin ja ulkoseinien kohdalla (Laura Hakola)

KUVA 12 Pääsisäänkäynti (Laura Hakola)

Lääkäreiden taloissa rakennusmassa on symmetrinen. Yksikerroksisen osan, jossa keittiöt ja apulaisten tilat sijaitsivat, molemmin puolin on kaksikerroksiset lääkäreiden asuntojen osat. Symmetrialla on haluttu tuoda esiin arvokkuutta; asuihan taloissa lääkäreitä.

KUVA 13. TJ-talon pohjoisjulkisivu ja etupiha (Laura Hakola)

3.3.2 Sisätiloissa

50-luvulla ajateltiin lattian olevan tilojen tummin pinta, katto vaalein pinta ja seinien pinnat tummuusasteeltaan niiden väliltä. Seinien tuli olla ennen kaikkea tilan taustapintoja. Sisäseinien pintamateriaalina käytettiin rappausta tai seinät tapetoitiin, ja katon pinta oli levytystä, paneelia tai rappausta. Väriltään pinnat olivat vaaleita. Valkoinen väri tuo tilaan valoa ja sitä käytettiin varsinkin katoissa. Valolla oletettiin olevan terveyttä edistävä vaikutus. Lattiapintana luonnollista puuta pidettiin kauneimpana, mutta suomalaiset puulajit, kuten mänty ja kuusi, olivat liian vaaleita ja pehmeitä, ja siksi suosittiin enemmän tummempia ja kovempia puulajeja kuten tammea. Lattioita myös maalattiin, mutta väri ei saanut olla liian tumma. Ruskea, harmaa ja harmaansininen olivat ajan mukaisia värejä. Kestävyyttä vaativissa lattiapinnoissa käytettiin linoleumia, jonka kuvion piti olla hillitty. Kukkakuvioita pidettiin liian erottuvina lattian ollessa taustapinta ja puupintaa jäljittelevissä kuvioissa oli epämiellyttävä vivahe. (Mäenpää 1953, 102-105.) Ikkunoiden karmit ja puitteet sekä ikkunoiden ja ovien pielet olivat peittomaalattu öljy- tai öljylakkamaalilla (Mäkiö 1990, 135, 138–141).

Varsinkin kerrostaloasunnoissa 50-luvulla ikkunapenkit olivat mosaiikkibetonia. Siitä oli valmistettu myös porrasaskelmat ja -tasanteet sekä porrasaulat. Pesuhuoneiden lattiat olivat maalattua betonia tai kuusikulmaista, keraamista laattaa. Pesuhuoneissa oli usein posliiniemaloitu valuratakylpyamme, jonka muurattu etuseinä oli laatoitettu lasitetuilla 150 x 150 mm kaakeleilla. Keittiössä jääkaapin tilalla tai sen ohella oli usein ulkoseinästä tulevalla kanavalla jäähdytetty kylmäkomero. Työtasot olivat käsittelemätöntä koivuvaneria ja pesupöydät ruostumaton terästä. Niiden taustana oli kahden tai kolmen laattarivin 150 x 150 mm laatoitus. (Mäkiö 1990, 138–141.)

Näitä 50-luvun sisätilojen tyypillisiä piirteitä löytyy myös lääkäreiden taloista. Sisätilojen seinä- ja kattopinnat ovat valkoista rappausta. Seinät on osin peitetty lasikuitutapetilla käyttötarkoituksen muutoksien yhteydessä. Lasikuitutapettien alla voi olla myös alkuperäisiä tapetteja, mutta niistä ei ole päällepäin näkyviä merkkejä. Lattiamateriaalina on käytetty tammiparkettia toisen kerroksen aulassa ja ensimmäisessä kerroksessa keskiosaa lukuun ottamatta. Suurin osa lattioista on peitetty muovimatoilla käyttötarkoituksen muutosten yhteydessä varsinkin TJ-

talossa, jossa myös lattialistat on myöhemmin maalattu punaiseksi tai vaihdettu kokonaan uusiin. Puusta valmistettuja ikkunapenkkejä on kaikissa muissa tiloissa paitsi keskiosassa ikkunapenkit ovat mosaiikkibetonia. Keskiosan lattia on saat-
tanut olla myös mosaiikkibetonia, mutta varmuutta siitä ei ole, koska sekin on muovimattojen peitossa. Mosaiikkibetonia käytettiin yleensä vain porrashuo-
neissa. Yläkerran makuuhuoneiden lattiat saattavat olla joko linoleumia tai tam-
miparkettia, mutta niitäkin peittävät muovimatot. Talossa TI on näkyvillä parhaiten
alkuperäisiä parketti- ja seinäpintoja. Portaat ovat olleet myös tammiparkettia,
mutta TJ-talossa ne on vuorattu muovimatoilla. Sen ensimmäisen kerroksen wc-
tilat on uusittu. Alkuperäiset pesutilojen pinnat ovat säilyneet vain toisessa ylä-
kerran pesutilojen seinissä, jossa ne ovat kaakelia ja rappausta. Kellarissa osa
lattiaista on kuusikulmaista laatoitusta ja seinät on rapattu tai tiilipinta maalattu.

Lääkäreiden taloista löytyy hienoja yksityiskohtia. Kaikkien talojen jokaisesta
asunnosta löytyy tulisijat, jotka ovat hienoja, aikaansa edustavia yksityiskohtia.
TJ-talon yläkerran aulatiloiissa on 50-luvulle tyypillinen siksak-kuvioinen, valkoi-
nen pinnakaide, jonka käsijohde on puinen. Muissa taloissa (TI ja TK) porraskai-
teet eivät ole alkuperäisiä yhdyskäytävämuutoksen takia, mutta ne on tehty sa-
man tyylliseksi kuin alkuperäiset kaiteet.

KUVA 14. Tammiparketti on alkuperäistä, mutta lattialistat on jälkeempään vaih-
dettu tai maalattu (Laura Hakola)

KUVA 15. Porraskaide on alkuperäinen, mutta muovimatot on myöhemmin lisätty portaisiin ja lattiaan (Laura Hakola)

KUVA 16. Ikkunapenkki (Laura Hakola)

KUVA 17. Tulisija (Laura Hakola)

4 Lääkärien talon TJ käyttötarkoituksen muutossuunnitelma

Sairaalakäytön jälkeen rakennus palautetaan jälleen asuinrakennukseksi. Alun perin kahden perheen asuttama talo on laajuudeltaan todella suuri, yli 200 huoneistoneeliötä asuntoa kohden, ja siihen lisätään vielä kellarin tilat. Paritalona rakennus ei vastaisi enää nykypäivän asumisen ihanteita vaan tiloja aiotaan hyödyntää tehokkaammin.

4.1 Tilaohjelma

Rakennukseen on tarkoitus suunnitella neljä kolmen tai neljän huoneen asuntoa sekä toimistotilat. Kellariin on aikomus sijoittaa talopesula, kuivaushuone sekä yhteistiloja.

4.2 Toteutukseen tarvittavat uudet suunnitelmat ja dokumentit

Tarvittavia suunnitelmia ovat asemapiirustus, pohjapiirustukset sekä leikkaus- ja julkisivupiirustukset. Suunnitelmien esitystapa tulee olemaan enimmäkseen hankesuunnitelmatasoa, mutta pohjapiirustuksista tehdään suunnitelmat, joiden tarkkuus lähentelee pääpiirustustasoa.

Pohjapiirustukset tarvitaan jokaisesta kerrostaosta. Niissä esitetään asuntojen ja toimistotilojen toimintoja mm. kiintokalusteiden ja irtokalusteiden avulla sekä ilmoitetaan huone- ja huoneistoalat. Uudet alakatot, rakennetyypit sekä lvi-tekniikkaan liittyvät asiat esitetään. Piirustukset tehdään vuoden 1999 DWG -muodossa löytyvien muutoskuvien pohjalta käyttäen 3D-mallintamiseen Revit-ohjelmistoa. DWG-kuvissa on kuitenkin havaittavissa eroavaisuuksia kerrosten mitterien välillä mm. porraskot, kantavat linjat sekä kellarin ulkoseinät eivät mene täysin linjakkain muiden kerrosten kanssa. Siksi rakennus täytyy tarkemmitata.

Julkisivu- ja leikkauspiirustukset tulevat olemaan luonnosmaisempia pohjapiirustuksiin verrattuna. Leikkauksiin merkitään oleelliset korkoasemat ja huonekorkeudet. Julkisivuissa esitetään vaihtoehto olemassa olevalle hätäpoistumisportaalille.

Leikkaus- ja pohjapiirustuksissa olemassa olevat rakenteet esitetään harmailla täytteillä ja viivoilla. Uudet rakenteet merkitään siihen mustilla viivoilla ja täytteillä sekä uusissa rakenteissa rakennekerrokset esitetään. Purettavat rakennusosat ja rakenteet merkitään pisteviivoina. (RT 15-10849 2005.) Uudet rakenteet ja rakennusosat litteroidaan. Tässä suunnitelmassa litterointi koskee vain uusia väliseiniä ja ovia.

Asemapiirustusluonnoksessa esitetään pihan toiminnot ja kaikkien kolmen lääkäreiden talon ulkorakennukset. Siinä esitetään myös pihan pintamateriaaleja sekä kasvillisuutta.

5 Lähtökohtia suunnittelulle

5.1 Alueen historian huomioon ottaminen suunnittelussa

Törnävän sairaala-alueen historia pohjautuu sairaalan toimintaan sekä henkilökunnan ja heidän perheidensä asumiseen. Lääkäreiden talojen alkuperäistä käyttöä halutaan kunnioittaa ja siten niissä pyritään jatkamaan yhteisöllistä asumista. Sairaala-alueen puutarhaa pidettiin jo aikoinaan kauniina asuinympäristönä, mikä on huomioitava myös suunnittelussa.

5.2 Olemassa olevat piirustukset

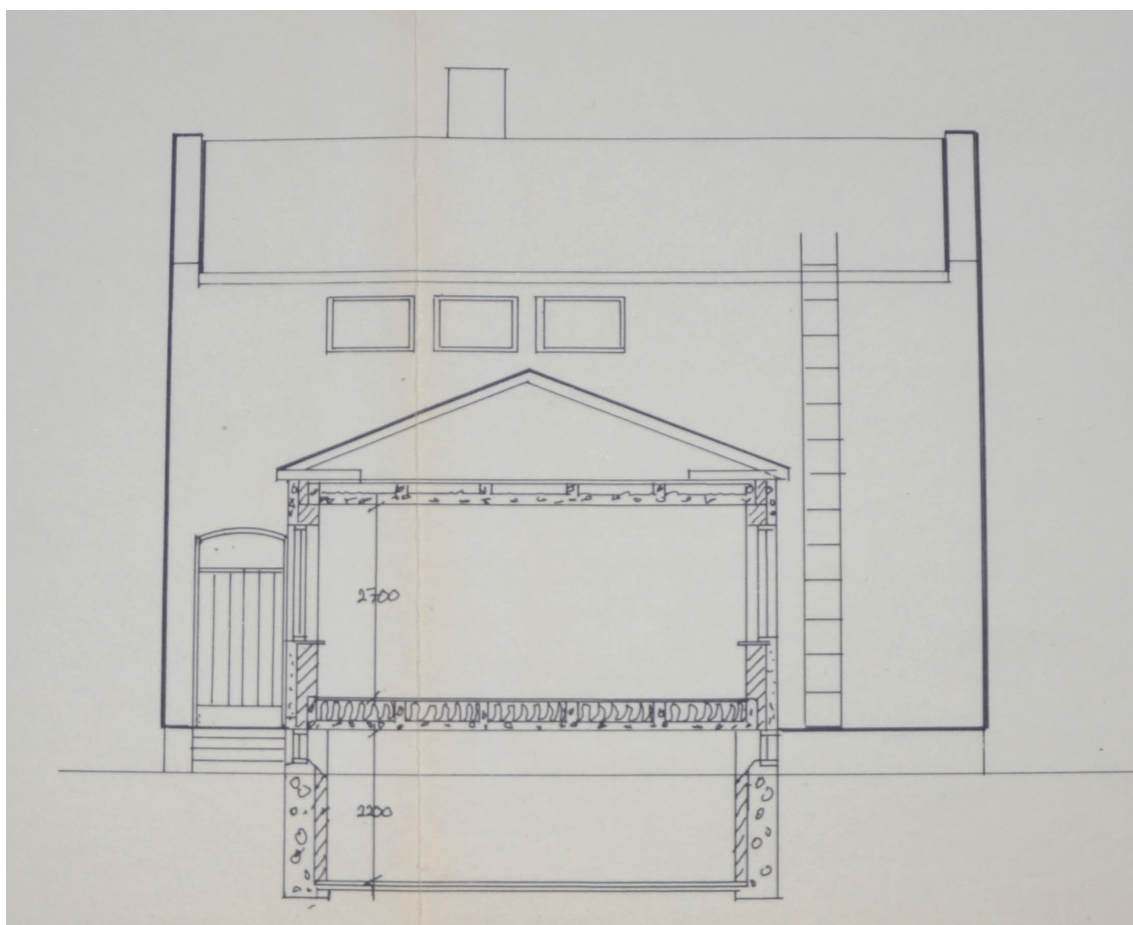
Alkuperäisiä 50-luvun piirustuksia ei ole löytynyt sairaalan arkistosta eikä sairaalamuseosta. Rakennuksien alkuperäisiä piirustuksia ei myöskään löytynyt rakennushallituksen arkiston sähköisestä tietokannasta eikä arkistosta. Sairaalan arkistosta löytyi käyttötarkoituksen muutospiirustuksia, joista vanhimmat ovat vuodelta 1979. Vuoden 1999 saneerauspiirustuksista on olemassa myös DWG-piirustukset, joiden pohjalta pystyy mallintamaan rakennuksen 3D-mallin. Vanhimmissa muutospiirustuksissa näkyy vielä selkeästi alkuperäinen huonejako, vaikka tilojen käyttötarkoitus onkin muutettu.

5.3 Rakenteet

Rakennuksen runko on ominaisuuksiltaan samankaltainen kuin sen ajan kerrostalojen runko. Käytetty runkotyyppi on ilmeisemmin tiilimuurirunko, koska toisessa mahdollisessa vaihtoehdossa, sekarungossa, kantavuus perustuu tiilimuurin lisäksi myös pilareihin, joita on tässä rakennuksessa vain porrasaukkojen kohdalla. Tässä tapauksessa kyseessä on kuitenkin varsin pieni rakennus verrattuna kerrostaloon, joten on saattanut olla selkeämpää tehdä se kokonaan tiilimuurirunkona. Jälleenrakentamiskaudella tiilirunkoisissa rakennuksissa siirryttiin kahden kiven tiilimuurin sijasta puolentoista kiven tiilimuriin, sillä tiilestä oli pulaa

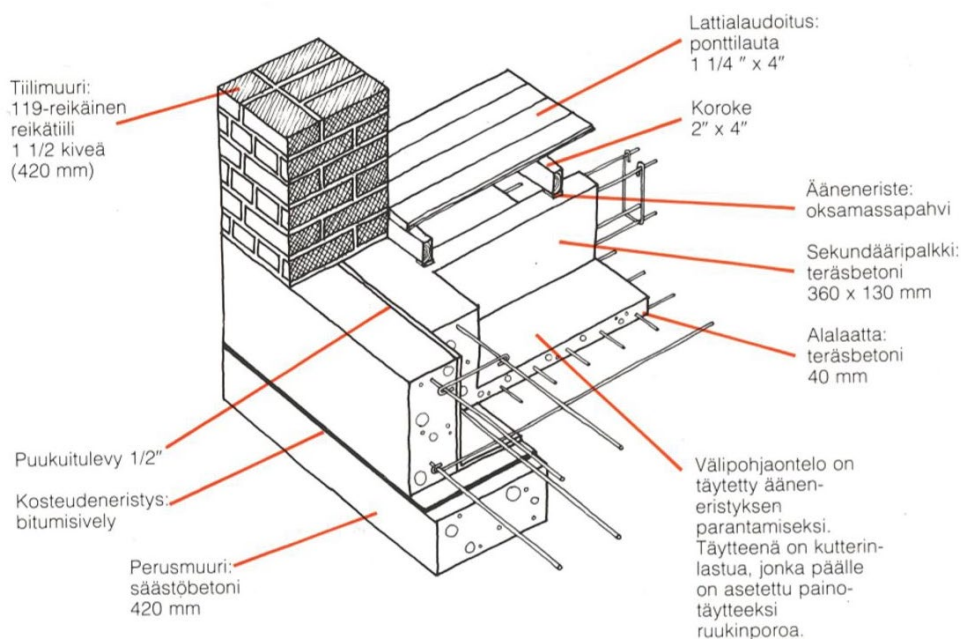
(Mäkiö 1990, 32). Ulkoseinissä on käytetty rapattuja puolentoista kiven tiilimuurreja. Myös väliseinärakenteet ovat tiiltä. Käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä vuonna 1987 tehdyn leikkauspiirustuksen (kuva 18) mukaan keskiosan ulkoseinärakenteeksi on esitetty tiilimuraus, jossa olisi paksu kevytbetonikerros. Vaikka kevytbetonin käyttö ulkoseinissä onkin tyypillistä 50-luvulla, ei sitä kuitenkaan ole käytetty tässä rakennuksessa kokonaisuudessaan. Se selviää etelän puoleisen seinän vaurioituneista rappauskohdista, jossa muutaman senttimetrin paksuisen rappauksen alta paljastuu heti tiili. Rappaus suoraan tiilipintaan on ollut yhtä tyypillistä kuin eristävän kevytbetonikerroksen käyttö.

Välipohjien rakennetyypiksi oletetaan vuoden 1987 leikkauspiirustuksen mukaisesti alalaattapalkistoa. Sitä on käytetty 50-luvun alkupuoliskoon asti, minkä jälkeen on siirrytty massiivilaatan käyttöön (Mäkiö 1990, 67). Yläpohjarakenteena on leikkauksen mukaan myös alalaattapalkisto, jossa on palopermanto.

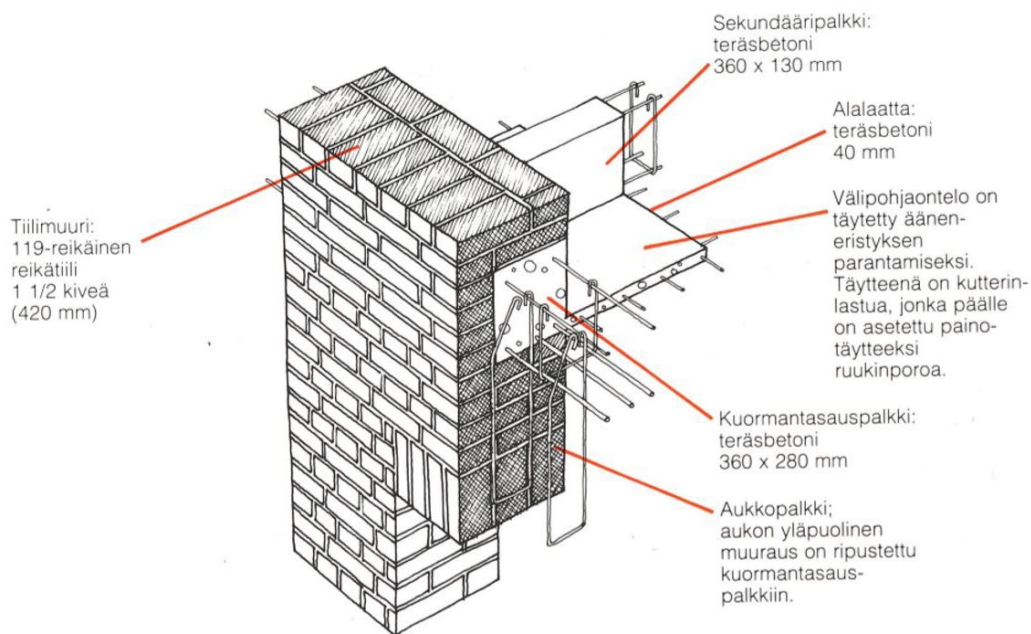

KUVA 18. Leikkauspiirustus vuodelta 1987 (Sairaalan arkisto)

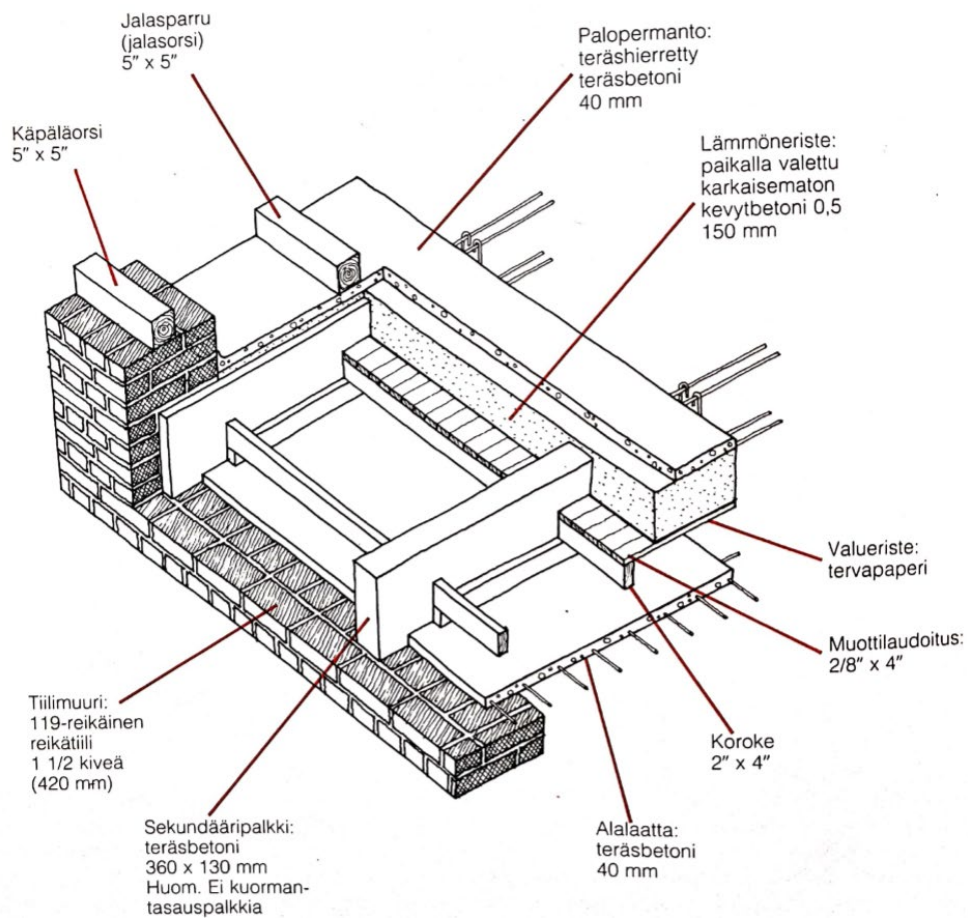
Rakenteiden liitoksia on vaikea arvioida saatujen tietojen perusteella. Leikkauksen perusteella voidaan kuitenkin tehdä arvioita rakenteiden liitoksista. Erkki Mäkiön (1990) kirjassa *Kerrostalot 1940-1960* esitetyt rakenneliitokset edustavat mahdollisesti rakennuksen rakenteita (kuva 19; kuva 20; kuva 21).

KUVA 19. Kellarin yläpohjan liittyminen seinärakenteeseen (Mäkiö 1990, 78)

KUVA 20. Välipohjan liittyminen seinärakenteeseen ikkunapalkin kohdalta (Mäkiö 1990, 78)

KUVA 21. Yläpohjan liittyminen ulkoseinään (Mäkiö 1990, 82)

5.4 Museoviraston suojelupäätökset

Asemakaavan selostuksessa on kerrottu museoviraston suojelupäätöksestä.

"Museovirasto toteaa, että Etelä- Pohjanmaan maakuntamuseo toimii museoviranomaisena kaavaprosessissa, joka koskee Törnävän sairaalan ympäristöä. -- Kaava-alueella suojellaan vanhat sairaala rakennukset ja lääkärien asuintalot. Vanhan sairaala-alueen puistolle tehdään myöhemmin Kansallisen kaupunkipuiston suojelu- ja hoitomääräykset." (Asemakaavan selostus 2013.)

5.5 Sisätilojen historialliset yksityiskohdat

Rakennuksen julkisivut on suojeltu. Sisätiloissakin on arvokkaita materiaaleja ja yksityiskohtia, jotka tulee suunnittelussa ottaa huomioon. Suunnittelun lähtökohdaksi on tuoda esiin kadotettu 50-luku. Kohdan 3.3.2 mukaisia 50-luvun sisätilojen erityispiirteitä tulee huomioida suunnittelussa. Tulisijat, porraskaiteet, puiset ja betonimosaiikkiset ikkunapenkit halutaan säilyttää. Tammiparketit yläkerran aulan lattiassa, portaissa sekä alakerran lattioissa halutaan säilyttää ja tehdä palauttavia toimenpiteitä. Yläkerran makuuhuoneiden ja rakennuksen keskiosan lattiapinnoista ei ole varmuutta, mutta jos muovimattojen alta paljastuu tammiparkettia, tulisi se säilyttää.

5.6 Esteettömyys

Rakennuksen toisen kerroksen ja kellarin osalta esteettömyyttä ei tarvitse huomioida, koska rakennukseen ei asenneta hissiä, jota kaksikerroksiseen uudisrakennukseen ei velvoiteta asetusten mukaan tekemään (Ympäristöministeriö 241/2017 §7).

Ensimmäinen kerros olisi vaikeaa toteuttaa esteettömästi. Ulkoportaiden lisäksi porrasaskelmia on myös pääsisäänkäyntien tuulikaapeissa. Maanpinnan ja ensimmäisen kerroksen lattian välinen tasoero on 1050 mm. Jos tuulikaapissa ei olisi portaita ja esteettömyys voitaisiin toteuttaa kattamattomalla 5%:n luiskalla asetusten mukaisesti (Ympäristöministeriö 241/2017 §2).

KUVA 22. Tuulikaappi (Laura Hakola)

Lähtökohtaisesti korjausrakentamiskohteissa esteettömyyttä pyritään parantamaan samalla tavoin kuin uudiskohteissakin. Mitä laajemmin korjaustoimenpiteessä puututaan rakennuksen rakenteisiin ja keskeisiin ominaisuuksiin, sitä tarkoituksenmukaisempaa on parantaa myös esteettömyyttä. Jos tämä rakennus olisi suunnattu isommalle käyttäjäryhmälle, painottuisi silloin yhdenvertaisen käytön mahdollistaminen enemmän. Taloudellisilla näkökulmilla on enemmän painoarvoa silloin, kun käyttäjäryhmä on rajatumpi (Esteetön rakennus ja ympäristö -suunnitteluopas 2018, 16–17). Tässä rakennuksessa käyttäjäryhmä on pieni, eikä rakennukseen tehdä isoja rakenteellisia muutoksia. Sen vuoksi on perusteltua, ettei esteettömyyden vuoksi tarvitse tehdä suuria muutostoimenpiteitä. Tuulikaappien vuoksi esteettömyyttä ei pystytä parantamaan.

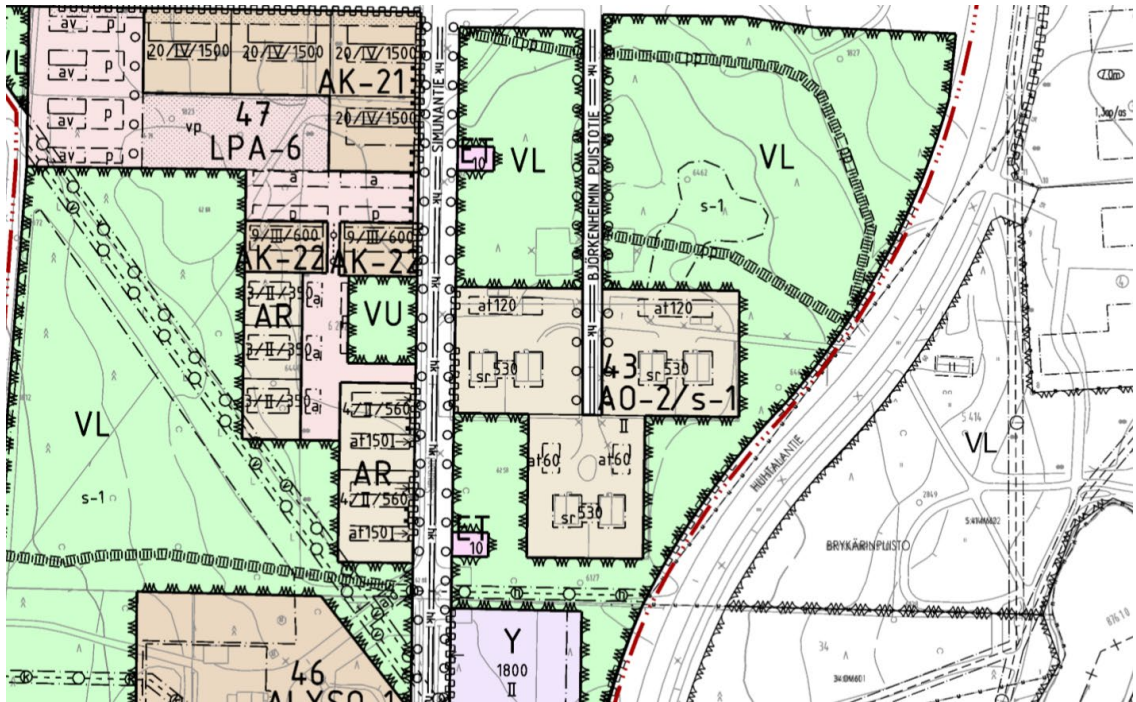
5.7 Asemakaava, rakentamistapaohje ja rakennusjärjestys

Lääkäreiden talojen länsipuolelle, Törnävän sairaala-alueen tuntumaan, on kaa-voitettu uusia kerrostalo- ja rivitalokortteleita (Asemakaava 2013). Alue sijaitsee yhden kaupungin suurimman työpaikka-alueen äärellä. Seinäjoen Keskussairaala on aivan vieressä, ja kulkuyhteydet keskustaan ja Jouppilan virkistysalueelle ovat erinomaiset. Uusi rakennuskanta tulee olemaan hahmoltaan poikkeava sairaalarakennuksista ja niille massoitteeltaan alisteisia. Alueen vanhaa kaupunkikuvaa pyritään muuttamaan mahdollisimman vähän. (Asemakaavan selostus 2013.) Rakennukset tulevat olemaan julkisivuiltaan värillistä rappausta, tiiltä tai tummaa puuta (Asemakaava 2013).

” Kukin kortteli rakennetaan kattomuodoltaan sekä julkisivu- ja katto materiaaleiltaan yhtenäistä rakennustapaa ja korttelikohtaisia ohjeita noudattaen. Rakennusmassojen tulee olla hahmoltaan selkeitä ja yksinkertaisia. Rakennusten arkkitehtuurin tulee olla korkealaatuista, nykyaikaista ja innovatiivista. Tavoitteena on luoda täydennysrakentamisella uusi, tunnistettava kerrostuma historialliselle alueelle.” (Rakentamistapaohje 2013.)

Suojeltavien rakennusten, kuten lääkäreiden talojen ja sairaalarakennusten, julkisivujen ja sisätilojen muutoksista on kuultava museoviranomaisia. Rakennuksien ulkoasu tulee säilyttää. Tarvittaessa rakennuksiin voidaan rakentaa portaikkoja tai hissejä, jos käyttö sitä edellyttää.

Asemakaavassa lääkäreiden talot on jaoteltu tontin kolmelle osa-alueelle. Jokaisella osa-alueella on rakennusala autotalleille, joiden rakennusoikeuden määrä on 120 m² kutakin osa-aluetta kohden. Björkenheimin puistotien päässä on oltava tila pelastusajoneuvon kääntymiselle. (Asemakaava 2013). Seinäjoen rakennusjärjestyksen mukaan alle 10 m² piharakennuksille ei tarvitse hakea toimenpidelupaa. Rakennuksen sijoittamisesta tontille on kuitenkin sovittava rakennusvalvontaviranomaisen kanssa tontin ollessa asemakaava-alueella. 10-20 m² kokoiselle kevyelle rakennukselle on haettava toimenpidelupa asemakaava-alueella ja suunnittelutarvealueella ilmoitus on tehtävä rakennusvalvontaan (Seinäjoen rakennusjärjestys 2013).

KUVA 23: Ote asemakaavasta (Huhtalan kaupunginosan korttelien 37, 39–47 asemakaava)

5.8 Törnävän alueen yleinen arkkitehtuurikilpailu

Seinäjoen kaupunki ja sairaanhoitopiiri järjestivät vuonna 2016 alueesta kansainvälisen arkkitehtuurikilpailun, jonka pohjalta alueelle suunnitellaan täydennysrakentamista. Sairaalarakennusten väliin täydennysrakentamista ei tule vanhan kaupunkikuvan säilyttämiseksi vaan uudet rakennukset sijoittuvat vanhojen ympärille. Kilpailuun saapui kaksitoista ehdotusta, joista kaksi valittiin jaetulle toiselle sijalle (Arvostelupöytäkirja 2016).

Kilpailuehdotuksissa havaittiin olemassa olevien sairaalarakennuksien koordinaatiston sekä liikenneratkaisujen hyödyntämisen sopivan alueelle parhaiten. Umpikortteliratkaisu osoittautui toimivaksi, mutta toisaalta rakennusten vapaa metsäluontoon sijoittuminen on alueelle mahdollista. Arkkitehtuurin selkeä oma kerroksellisuus todettiin hyväksi lähtökohdaksi. Hienovarainen vanhojen rakennusten teemojen hyödyntäminen ja materiaalien käyttö todettiin toimivaksi. Liika monotonisuus tai liian suuri volyyymi olemassa olevaan rakennuskantaan ei ollut

toimivaa. Rauhallinen vuoropuhelu uuden ja vanhan välillä havaittiin hyväksi ratkaisuksi, minkä ansiosta uusi arkkitehtuuri voi olla massaltaan, kattomuodoltaan ja ikkuna-aukotukseltaan hyvinkin erilaista. Korkeat pistemäiset rakennusmassat eivät olleet alueelle eduksi vaan kaksi- tai kolmikerroksiset korttelit soveltuivat parhaiten. Myös näkymää rakennuksista tai yhteyttä piha-alueilta joelle pidettiin hyvänä ratkaisuna. (Arvostelupöytäkirja 2016.)

5.9 Alueen puistomaisuus

Sairaala-alueen puisto on historiallisesti merkittävä. Puisto sekä lääkäreiden talojen pihapiiri on puistomaista ja kaunista aluetta. Suunnittelussa on otettava huomioon tontin olemassa oleva kasvillisuus ja pihapiirin puistomaisuuden säilyttäminen, vaikka lääkäreiden talojen piha-alueelle ei suojelumääräyksiä ole tehty.

KUVA 24. Pihapiiri (Laura Hakola)

5.10 Mahdollinen käyttö TI ja TK taloille

Asemapiirustuksessa huomioidaan myös tontin muut lääkäreiden talot. Ne on ajateltu muuttaa myös asuinkäyttöön. Koska tarkempaa tilaohjelmaa ei niille ole tehty, suunnitellaan piharakennukset alustavasti TJ talon tarpeiden mukaisesti.

6 TJ talon suunnittelu

Suunnittelun lähtökohtien selvittämisen jälkeen alkaa rakennuksen suunnittelu. Lähtökohtia tutkiessa tärkeäksi asiaksi nousi 50-luvun hengen säilyttäminen myös sisätiloissa. Alkuperäisiä rakenteita ja pintamateriaaleja pyritään säilyttämään sekä palauttamaan aiempien remonttien peittämä 50-luku. Vaikka asunnot muutetaan nykypäivän vaatimusten mukaisiksi, ei se tarkoita vanhojen piirteiden hävittämistä. Laitoskäytön jälkeen rakennuksella on mahdollisuus toimia jälleen asuntona ja esitellä piilotettuja piirteitään.

6.1 Sisätilojen suunnittelu

6.1.1 Pohjapiirustusluonnokset

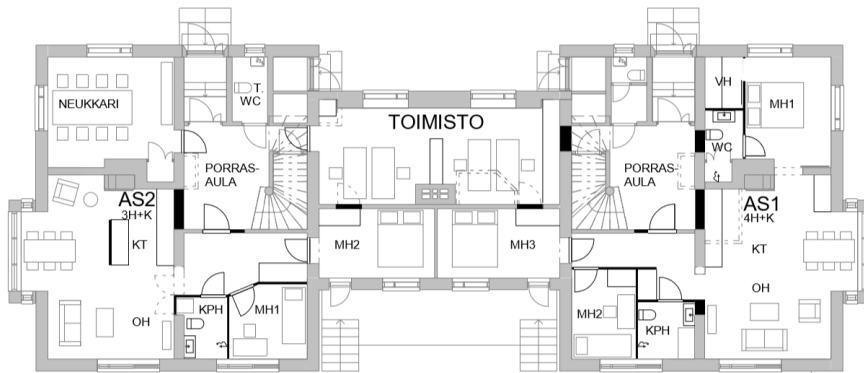
Ensimmäisen ja toisen kerroksen pohjapiirustuksista on tehty useita luonnoksia, jotta saataisiin mahdollisimman hyvä ratkaisu aikaan. Kellariin tulee yhteistiloja, kuten talopesula ja kuivaushuone sekä toimiston sosiaalitilat. Taulukossa 1 on selostettu valintakaaviossa (liite 3; kuva 25) esitettyjen alustavien luonnoksien hyviä (+) ja huonoja (-) puolia, joiden perusteella varsinaiset pohjapiirustukset on tehty.

TAULUKKO 1. Valintakaaviota (liite 3; KUVA 25) selostava taulukko

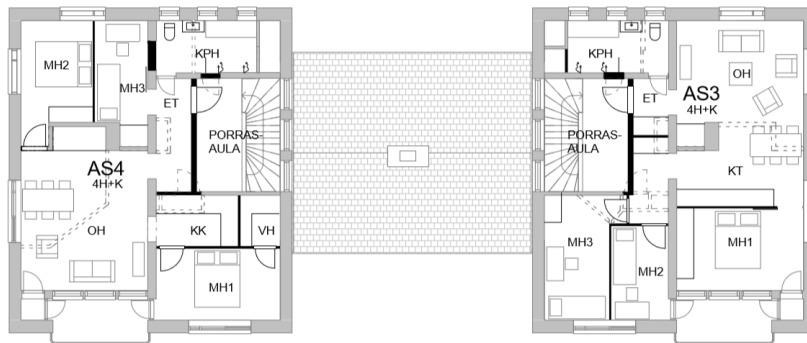
	1. kerros	2. kerros
Luonnos A	AS 1 4H+K +Asunnosta on pääsy terrassille -Eteinen on ahdas käytävä	AS3 4H+K +Pesuhuone on alkuperäisessä paikassa -Kaksi ahdasta makuuhuonetta
	AS2 3H+K +Asunnosta on pääsy terrassille -Pieni pesuhuone -Makuuhuoneen vino seinä -Pariovien purkaminen	AS4 4H+K -Ahdas keittiö -Olohuoneessa parvekkeen kohdalla olevat yläikkunat eivät tuo olohuoneen puolelle riittävästi valoa

	<p>TOIMISTO</p> <p>-Toimiston neuvottelu- huone ja työtilat sijaitsevat eri paikoissa.</p>	<p>+Pesuhuone on alkuperäisessä paikassa</p>
Luonnos B	<p>AS 1 3H+K</p> <p>+Asunnosta on pääsy te- rassille</p> <p>-Eteinen on ahdas käytävä</p> <p>AS2 3H+K</p> <p>+Asunnosta on pääsy te- rassille</p> <p>+Tilavat makuuhuoneet</p> <p>+Valoisa ja tilava eteinen</p> <p>TOIMISTO</p> <p>-Toimiston neuvottelu- huone ja työtilat sijaitsevat eri paikoissa</p>	<p>AS3 4H+K</p> <p>+Pesuhuone on alkuperäisessä paikassa</p> <p>+Kierrettävyys</p> <p>-Kaksi ahdasta makuuhuonetta</p> <p>AS4 4H+K</p> <p>+Pesuhuone on alkuperäisessä paikassa</p> <p>-Yhdessä makuuhuoneessa ei ole valoaukkoa eikä se näin ollen täytä asuinhuoneen vaatimuksia</p> <p>-4H+K on todellisuudessa 3H+K</p> <p>-Olohuoneessa parvekkeen koh- dalla olevat yläikkunat eivät tuo olohuoneen puolelle riittävästi va- loa</p>
Luonnos C	<p>AS 1 3H+K</p> <p>-Asunnosta ei pääse teras- sille</p> <p>+Eteisessä ikkuna</p> <p>-Pesuhuone kaukana etei- sestä</p> <p>AS2 3H+K</p> <p>-Asunnosta ei pääse teras- sille</p> <p>+Tilat kompaktit</p> <p>TOIMISTO</p>	<p>AS3 4H+K</p> <p>+Pesuhuoneen sijainti on toimiva</p> <p>+Makuuhuoneet ovat valoisat</p> <p>+Kierrettävyys</p> <p>AS4 4H+K</p> <p>-Olohuoneessa parvekkeen koh- dalla olevat yläikkunat eivät tuo olohuoneen puolelle riittävästi va- loa +Pesuhuoneen lisäksi erilli- nen wc</p> <p>+Valoisat makuuhuoneet</p>

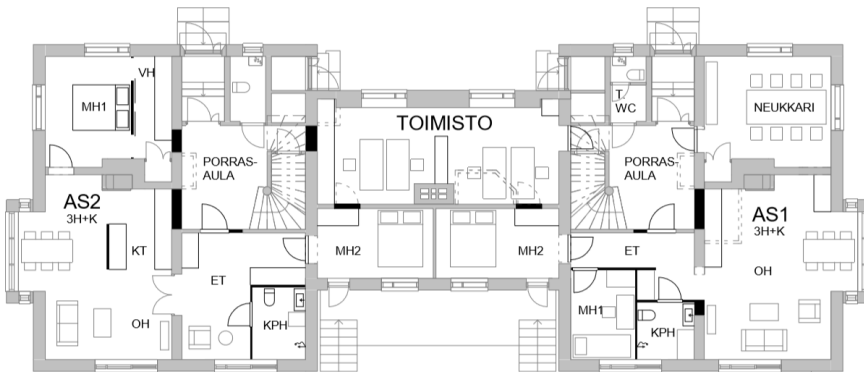
	+Toimistotilat keskittyvät talon keskiosaan, josta pääsee terassille	
Luonnos D	<p>AS 1 3H+K</p> <p>-Asunnosta ei pääse terassille</p> <p>+Eteisessä ikkuna</p> <p>+Pesuhuoneen lisäksi erillinen wc</p> <p>+Molemmissa makuuhuoneissa vaatehuone</p> <p>AS2 3H+K</p> <p>-Asunnosta ei pääse terassille</p> <p>-Ahdas eteinen</p> <p>+Pesuhuoneen lisäksi erillinen wc</p> <p>+Molemmissa makuuhuoneissa on vaatehuone</p> <p>TOIMISTO</p> <p>+Toimistotilat keskittyvät talon keskiosaan, josta pääsee terassille.</p>	<p>AS3 3H+K</p> <p>+Pesuhuone on alkuperäisessä paikassa</p> <p>+Tilava olohuone ja keittiö</p> <p>+Iso päämakuuhuone vaatehuoneella</p> <p>+Kierrettävyys</p> <p>AS4 3H+K</p> <p>+Pesuhuone on alkuperäisessä paikassa</p>

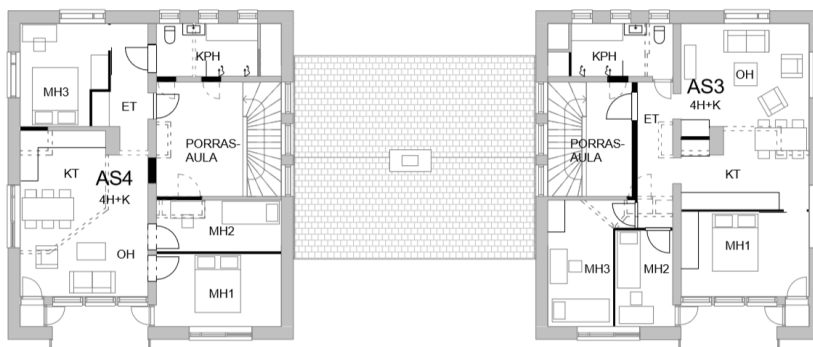
1. kerros luonnos A

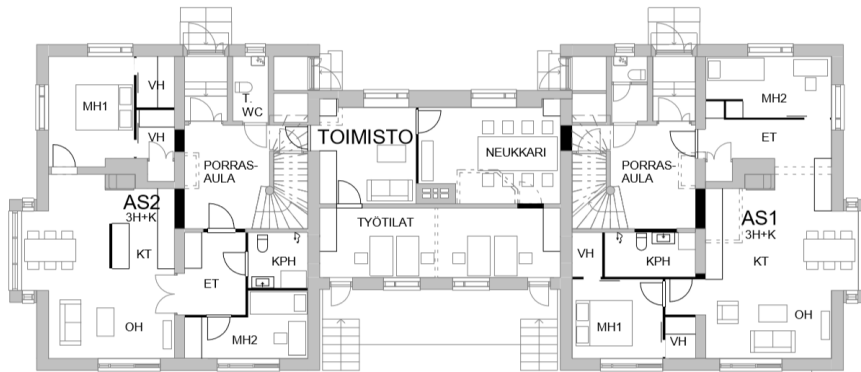
2. kerros luonnos A

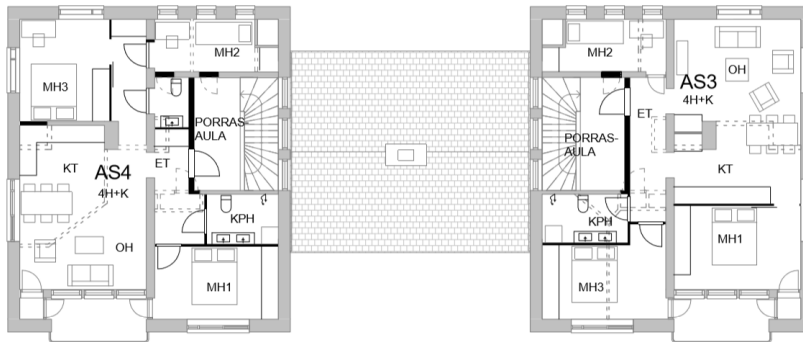
1. kerros luonnos B

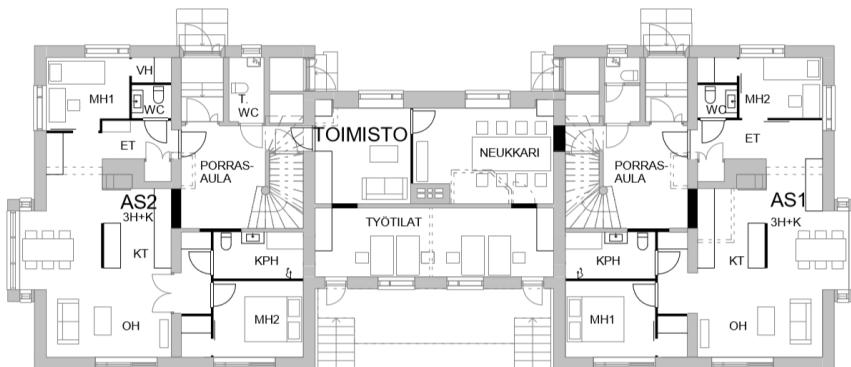
2. kerros luonnos B

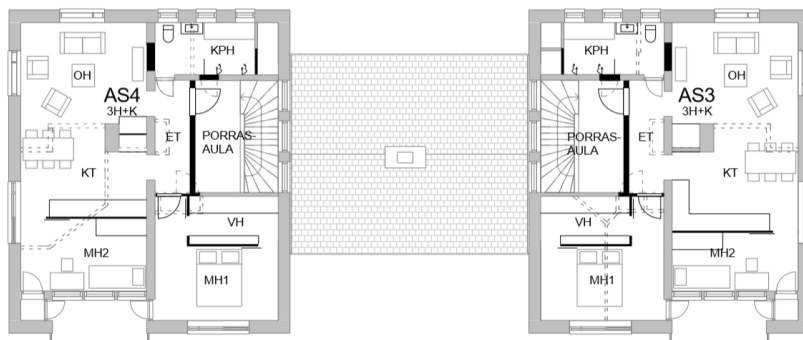
1. kerros luonnos C

2. kerros luonnos C

1. kerros luonnos D

2. kerros luonnos D

Valintakaaviossa esitetyissä pohjapiirustusluonnoksissa on selkeästi joitakin asioita, jotka esiintyvät jokaisessa versiossa. Ensimmäisessä ja toisessa asunnossa olohuoneen ja keittiön sijainti on jokaisessa luonnoksessa samassa paikassa. Keittiövaihtoehtoja näissä asunnoissa ovat saareke keittiö ja i-keittiö, jonka lisäksi jääkaappi ja hyllykaappi sijaitsevat vastakkaisella seinällä. Saarekekeittiössä on kuitenkin enemmän työtilaa, joten tästä syystä se valittiin viimeistelyihin pohjapiirustuksiin. Ensimmäisen kerroksen asuntojen pesutilojen ja makuhuoneiden sijoittelu vaihtelee jokaisessa versiossa.

Toisen kerroksen luonnoksissa on päädytty ratkaisuun, jossa pesutilat sijaitsevat alkuperäisessä paikassa tai niille on etsitty uusi sijainti. Olohuoneen ja keittiön sijainnille on kaksi ehdotusta. Toisessa olohuone ja keittiö sijaitsevat talon eteläpuolella, jossa parvekkeen kohdalla on yläikkunat. Toinen vaihtoehto olohuoneen ja keittiön sijoitteluun on ollut purkaa yksi alkuperäisistä väliseinistä, mikä mahdollistaa valoisamman tilan. Toisen kerroksen joissakin luonnoksissa on otettu osa porrashuoneesta mukaan asunnon käyttöön. Asunnon ja kavennetun porrashuoneen välissä on uusi huoneistojen välinen seinä. On hyödyllisempää ottaa osa porrashuoneesta asunnon käyttöön ja saada asuntoon enemmän neliöitä, koska porrashuoneen vaatimukset tulevat kaventamisesta huolimatta täytymään. Portaen edessä tulee olla 1500 mm tilaa (Ympäristöministeriö 241/2017 §3). Kaikkien asuntojen kohdalla on havaittavissa, että tilallisesti 3h+k toimivat paremmin kuin 4h+k.

Toimistotilojen sijoittumisesta on kaksi versiota. Neuvotteluhuone ja työtilat sijaitsevat joko rakennuksen keskiosassa tai toisistaan erillään. Vaihtoehto, jossa tilat ovat erillään, mahdollistaa asunnoista pääsyn terassille, mikä on asumismukavuuden kannalta tärkeä asia. Luonnoksien perusteella päädyttiin sellaiseen ratkaisuun, jossa toimistotilat sijoittuisivat pelkästään talon keskiosan pohjoispuolelle eikä erillistä neuvotteluhuonetta ole.

6.1.2 Viimeistellyt pohjapiirustukset

Pohjaluonnosten, valintakaavion sekä pohdinnan perusteella valittiin ensimmäisen kerroksen luonnoksen B asunto kaksi sekä toisen kerroksen luonnokset C ja D pohjaksi varsinaisille pohjapiirustuksille. Ensimmäisestä kerroksesta ja kellarista on yksi vaihtoehto (liite 3). Pohjapiirustusvaihtoehtoja tulee toisen kerroksen osalta kaksi (liite 4).

6.1.3 Sisätilat

50-luvun valkoiset seinäpinnat ja tammiparketit sopivat hyvin myös tämän päivän tyyli-ihanteisiin. Uudet keittiöt ja pesuhuoneet tulevat olemaan tyyliiltään moderneja, mutta kaikki olemassa oleva säilytetään ja tarvittaessa ehostetaan. Sisätilat muodostavat harmonisen kokonaisuuden vanhan ja uuden välille.

Alkuperäiset ikkunapenkit, takat sekä tuulikaapin laatoitus pysyvät ennallaan. Lattioiden tammiparketit säilytetään, mutta tarvittaessa ne hiotaan ja lakataan uudelleen. 90-luvulla tehtyjä muutoksia pyritään karsimaan. Mm. lattialistat ja muovimatot poistetaan lattioista sekä portaista. Niiden alla olevat parketit kunnostetaan mahdollisuuksien mukaan tai korvataan uusilla. Talon keskiosassa ja yläkerran alkuperäisten makuuhuoneiden kohdalla oleva muovimattojen alle jäävä lattiamateriaali tulee selvittää. Lattioiden parketti tai betonimosaiikkilaatta tullaan säilyttämään. Linoleumin kunto tutkitaan, ja korvataan tarvittaessa uudella vastaavalla tuotteella.

Seinien ja kattojen alkuperäiset valkoiset, sileät pinnat säilytetään tai tarvittaessa maalataan. 90-luvun lasikuitutapetit poistetaan. Jos niiden alla olevan tiiliseinän pinta on hyväkuntoinen, voidaan se jättää näkyviin paikoin tehosteseinäksi tai maalata valkoiseksi kuten kellarissa. Muussa tapauksessa pinta rapataan valkoiseksi (liite 5). 1990-luvun käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä alakattoja on lisätty paljon verraten kahteen muuhun lääkäreiden taloon, mikä aiheuttaa matalan huonekorkeuden kauttaaltaan useisiin huoneisiin. Alun perin talossa on 2,7 metrin huonekorkeus ja alakattojen takia ne ovat alle 2,4 metriä. Alakattoihin on myös kiinnitetty paljon tekniikkaa mm. valaisimien kiskoja ja tuuletuskanavia,

jotka vaikuttavat asumisen mukavuuteen. Siksi alakatot uusitaan siten, että niiden määrää pystytään minimoimaan olemassa oleviin verrattuna. Myös poistettavien alakattojen kohdalla oleva kattopinta tulee huoltaa. Korkeiden huoneiden katossa olevat akustiikkalevyt poistetaan ja alkuperäisen katon pinta kunnostetaan. Asunnoissa tekstiileillä pystytään hallitsemaan akustiikkaa.

KUVA 26. Uusien toimistotilojen kohdalla alkuperäistä on vain ikkunapenkit. Muovimatot, lasikuitutapetit, maalatut rappauspinnat, alakatot sekä uusitut ikkunat ja lämmityspatterit ovat 90-luvulla tehtyjä muutoksia (Laura Hakola)

Suunnitelman uudet keittiöt ovat tyyliltään moderneja ja yksinkertaisia. Kiintokalusteiden valkoiset pinnat eivät herätä huomiota ja ovat vaaleille seinille hyvä jatke. Työtasot ovat puunvärisiä mukaillen alkuperäisen tammiparketin värisävyä. Osassa asuntojen keittiökaapistojen takana on alkuperäistä tiiliseinää, jota voidaan ottaa esiin keittiökaapistojen välitilassa. Pesuhuoneiden ja wc-tilojen lattiat ovat kuusikulmaista laatoitusta, jota käytettiin myös 50-luvulla.

Havainnekuvia asuntojen tupakeittiöistä on liitteessä 3 ja 4. Asunnon 2 keittiössä on ilmanvaihtojärjestelmään liitetty kattoliesituuletin, minkä vuoksi alakatto vie

ison pinta-alan keittiön yläpuolelta (kuva 27). Asunnossa 3 (liite 4) ei ole niin massiivista alakattoa, koska liesituuletin on integroitu lieteen ja ilmanvaihdoksi riittää huoneistoilmaan poistava järjestelmä.

KUVA 27. Havainnekuva asunnon 2 keittiöstä ja olohuoneesta (Laura Hakola)

6.2 Rakenteelliset asiat

6.2.1 Uudet väliseinärakenteet

Erilaisia väliseinävaihtoehtoja on mietitty tarkkaan. Alkuperäiset väliseinät koostuvat puolen tai yhden tiilen muurauksesta, joten olisi luontevaa käyttää samoja väliseinärakenteita. Kuitenkin muurattujen seinien purkaminen myöhemmin on varsin haastavaa. Kevyet puurunkoiset väliseinät olisivat ihanteellisia, jos rakennus tulevaisuudessa olisi mahdollista palauttaa täysin alkuperäiseen 50-luvun huonejakoon. Väliseinien purkaminen olisi silloin helppoa ja alkuperäiset materiaalit säilyisivät hyvin.

Huoneistojen ja huoneiden väliset seinät toteutetaan puurunkoisina. Myös olemassa olevien, tarpeettomien oviaukkojen kohtiin tulevat puurunkoiset väliseinät. Osa alkuperäisistä tiiliseinistä täytyy lisäeristää, jos ne sijaitsevat huoneistojen

välillä. 130 mm paksuudeltaan olevat tiiliseinät täyttävät palotekniset vaatimukset EI60 (Ympäristöministeriö 848/2017§16), mutta ääniteknisesti tiili jää alle vaaditun 55 dB (Ympäristöministeriö 796/2017 §4). Leikkauspiirustuksessa on esitetty tarkemmin uusien väliseinien rakennetyypit (liite 7).

6.2.2 Vanhojen väliseinien purkaminen ja aukotus

Aiemmissä käyttötarkoituksen muutoksissa rakennetut kevyet väliseinät puretaan. Alkuperäisiä 50-luvun rakenteita pyritään säästämään. Suurimmat muutokset tulevat olemaan ensimmäisessä kerroksessa, jossa huoneistoista tehdään oviaukko olemassa olevaan seinään, mikä mahdollistaa kulun keskiosassa sijaitseviin makuuhuoneisiin. Toisessa kerroksessa on enemmän purettavia seiniä, jotta saavutettaisiin tilava olohuone- ja tupakeittiöratkaisu.

6.2.3 Läpiviennit ja hormit

Uudet pesutilat sekä keittiöt vaativat tarkempaa perehtymistä lvi-tekniikkaan. Haasteita aiheuttavat eniten toisen kerroksen ensimmäisen pohjapiirustusvaihtoehdon (liite 4) pesutilat sekä keittiöt, jotka sijoittuvat paikkoihin, joissa viemäreitä ei ole valmiiksi. Reitit pitää miettiä siten, että ne kulkevat järkevästi myös ensimmäisessä kerroksessa eikä alakattoja tai hormeja tule asumismukavuutta haittaaviin kohtiin. Toisin sanoen pyrkimyksenä on säilyttää mahdollisimman paljon korkeaa huonekorkeutta. Kellarissa olevat tilat eivät ole talon pääkäyttötarkoituksen kannalta merkittäviä, siellä alakattojen reittien sijainnilla ei ole niin suurta merkitystä kuin ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa.

Läpivientien reittejä havainnollistavassa kaaviossa (liite 5) on esitetty ensimmäisen ja toisen kerroksen ensimmäisen vaihtoehdon uudet viemäriinjat. Kellarissa linjat pystytään viemään alakatoissa pääviemäriin. Samoissa välipohjien läpivienneissä ja hormeissa on mahdollista kuljettaa muutakin tekniikkaa kuten sähköjä.

Ilmanvaihdolle ei tehdä uusia läpivientejä, vaikka alakatot ja osa putkistoista uusitaan. Uudet alakatot on suunniteltu siten, että olemassa olevia reittejä voidaan

rakenteiden läpivientien osalta hyödyntää eikä vanhoihin rakenteisiin siten tarvitse tehdä uusi läpivientejä. Myös IV-koneet pysyvät alkuperäisissä paikoissaan. Alakattojen sijoittamista makuu- ja olohuoneisiin sekä keittiöihin on pyritty ratkaisemaan paikallisilla ilmanvaihtokanavien koteloinneilla eikä siten ole tarvetta koko huonetta madaltavaan alakattoon.

Oletetusti välipohjarakenne on alalaattapalkisto (Leikkauspiirustus 1987). Sen vuoksi läpivientien paikat tarkentuvat vasta, kun selvitetään palkkien sijainti. Olemassa olevassa välipohjarakenteessa vaakalinjoja on vaikeaa, ellei mahdotonta, viedä. Siksi läpiviennit porataan suoraan välipohjan läpi. Vasta uusissa alakattoissa pystytään tekemään vaakavetoja.

Alkuperäisissä paikoissaan olevien pesutilojen viemäri- ja vesijohtolinjoja ei ole syytä muuttaa. Toisen kerroksen toisessa vaihtoehdossa ei tarvitse tehdä näin paljon uusia reittejä, sillä pesuhuoneet pysyvät alkuperäisessä paikassa. Lämmityspatterit on uusittu 90-luvulla eikä niihin ole tarvetta tehdä muutoksia.

Sähköjen viennit uusitaan osittain. Sähkökouruja kulkee useissa huoneissa ulkoseinien kohdilla. Ne tulee tyyliltään laitosmaisina poistaa. Sähköjohtojen vienneissä tulisi pyrkiä niiden huomaamattomuuteen mm. sijoittamalla niitä lattialistojen taustauriin. Purettavien alakattojen myötä sähköjen vienteihin tulee muutoksia.

Ensimmäisen kerroksen tulisijat ovat alkuperäiset. Niiden piiput tulee kuitenkin kunnostaa, sillä niitä ei oletettavasti käytetty rakennuksen ollessa laitospäiväkäytössä. Kellarissa on aiemmin sijainnut puulämmitteinen sauna, jonka hormia pystytettiin hyödyntämään myös uudessa tulisijassa.

6.3 Julkisivut

Rakennuksen julkisivut on suojeltu eikä niihin tule sellaisia muutoksia, jotka poikkeaisivat 50-luvun arkkitehtonisesta ilmeestä. Palauttavia toimenpiteitä julkisivuihin täytyy kuitenkin tehdä. Laitospäiväkäytön myötä julkisivuihin on asennettu mm. val-

vontakameroita ja kulunvalvontalaitteita, jotka poistetaan. Julkisivujen uusina lisäyksinä tulevat olemaan vanhan terassin uusiminen ja laajentaminen, hätäpoistumisportaan purkaminen ja sen vaihtoehtoisen ratkaisun lisääminen sekä pääsisäänkäyntien kaiteet.

Julkisivuihin tehdään kunnostus- ja huoltotoimenpiteitä. Rappaus täytyy puhdistaa sekä paikoin uusia ja pintakäsitellä. Terassin kohdalla rappaus on pahasti vaurioitunut. Länsipuoleisen erkkerin yläosassa, parvekkeen alapuolisessa rappauksessa sekä pohjoisjulkisivun alaosassa olevassa rappauksessa on maali- vaurioita. Muuten rappaus näyttää melko hyväkuntoiselta, mutta tarvitsee kevyttä puhdistusta. Panu Kailan (1997, 144, 154, 161–164) mukaan rappausta kunnostettaessa tulee ensin selvittää vaurioitumisen syyt sekä ratkaista ne ja vasta sen jälkeen voidaan rappaus tai maali uusia. Alkuperäisen rappauksen ainesosat ja niiden suhteet sekä käytetty maali tulee selvittää. Uusi rappaus toteutetaan samalla menetelmällä. Pahimmillaan erilainen maali saattaisi vaurioittaa rappausta ja korjaustoimenpiteet olisivat laajempia. On tärkeää, että hyväkuntoista rappausta ja maalipintaa ei mennä uusimaan, vaikka vaurioituneiden kohtien korjauksesta saattaa aiheutua mm. värieroa. Alkuperäinen rappaus on merkittävä osa talon historiaa.

Länsipuolen erkkeri vaatii kunnostusta ja sen yläpuolisen rappauksen vaurioitumisen syiden selvitystä. Vaurio saattaa johtua erkkerin katolle jäävästä lumesta ja vedestä, jotka osuvat suoraan seinän rappaukseen matalan suoja Pellin vuoksi. On myös mahdollista, että katolta tuleva vesi ei ole päätynyt vesikouruihin vaan tippunut erkkerin katolle ja siitä roiskunut rappaukseen. Myös laatoituksissa on havaittavissa kosteusvaurioita, jotka voivat johtua erkkerin katolta valuvasta vedestä. Itäpuoleinen erkkeri näyttää päällisin puolin hyväkuntoiselta, mikä johtuu siitä, että se on säästynyt lännestä ja lounaasta tulevalta viistosateelta. Suomessa viistosateen vaikutus on voimakkain lounaan suunnasta. tavallisesti rannikolta tuulee ja sen mukana tuoma sade vaikuttaa rakennuksiin näin merkittävästi.

KUVA 28. Erkkerin tiililaattojen ja rappauksen vaurio (Laura Hakola)

Parvekkeilla ei ole vedenpoistoa, mikä aiheuttaa veden valumisen suoraan parvekkeen reunalta rappaukseen. Erilaisia vedenpoistovaihtoehtoja tulee tutkia tarkemmin. Vettä ei voi ohjata suoraan mistään parvekkeen reunan kohdasta, sillä seurauksena tulee olemaan parvekelaattaan kohdistuvat kosteusrasitukset. Huomaamattomilla poistoputkilla ja pellityksillä voisi asian mahdollisesti korjata.

KUVA 29. Parvekkeen reunassa näkyvä rappausvaurio (Laura Hakola)

Tiilikattoon on kertynyt sammalta, joten se tulisi pestä kauttaaltaan. Syöksytorvien ja vesikourujen kiinnityksestä ei ole aiheutunut vaurioita rappaukseen. Vesikourujen päädyissä on merkkejä, että vesi on tulvinut sateella kouruista yli. Erkerin ja terassin kohdalla on saattanut tapahtua sama ilmiö ja siksi alapuolinen rappaus on vaurioitunut. Syöksytorvet ja vesikourut näyttävät olevan uusittuja eikä niissä näytä olevan lehtiä tai kasvustoa, mikä on saattanut aiheuttaa aiemmin edellä mainitut vauriot. Vesikourujen ja syöksytorvien toimivuutta tulee tarkkailla.

Sokkelin reunoilla oleva kasvillisuus aiheuttaa kosteusrasitusta julkisivuille. Sokkelin ympärillä oleva kasvillisuus ja nurmikko poistetaan ja sokkelin ympärille tehdään salaojituseros. Siitä huolimatta vesi saattaa jäädä kellarin seinän reunoille makaamaan ja pahimmillaan aiheuttaa kosteusvaurioita, jos vettä poiskuljettavaa salaojitusta ei ole. Kellarin rakenteiden toimivuus tulee muutenkin selvittää, ja on hyvin todennäköistä, että riskitekijöitä ilmenee. Siksi kellarin seinien vastainen maa tulee vaihtaa kauttaaltaan salaojatasoraan ja salaojittaa sekä lisätä patolevyt, ettei kosteutta pääse kellarin rakenteisiin.

90-luvun ikkunat ovat varsin hyväkuntoiset, mutta tarvittaessa ne voidaan huoltomaalata. Parvekkeen ja terassien ovet vaativat kunnostusta.

KUVA 30. Terassin kohdalla oleva rappausvaurio (Laura Hakola)

Rappausvaurio on edennyt terassin kohdalla pitkälle. Sen syinä ovat voineet olla katolta tullut vesi, joka on roiskunut terassilta seinille. Myös lumen kasaantuminen ja sulaminen terassilla on saattanut olla vaurion syynä. Vaikuttaa myös siltä, että vesi on tippunut vesipeltien reunoista suoraan seinään, koska molemmilla puolilla ikkunan alapuolella on vaurioitunutta rappausa. Vaurio on saattanut jatkua pitkään ja siksi se on ehtinyt edetä isoksi vaurioksi. Vesi pääsee rakenteen sisään vaurioituneista kohdista ja etenee yhä laajemmalle alueelle.

6.3.1 Kaide ulkoportaisiin

Graniitista valmistetut ulkoportaat ovat hieman liian jyrkät nykymääräyksiensä mukaan eikä ulko-oven edessä ole vaadittua 1500 mm:n vapaata tilaa (Ympäristöministeriö 241/2017 §3, §4). Julkisivujen kannalta ne ovat kuitenkin merkittävä yksityiskohta eikä sen vuoksi niitä tule muuttaa. Lisäämällä portaisiin kaide saadaan niihin käyttöturvallisuutta. Kaiteen tyyli tulee olemaan samankaltainen kuin sisällä olevan toisen kerroksen porrasaulan kaide. Toinen vaihtoehtoja kaiteen tyyliksi on parvekkeen pystysuuntainen pinnakaide.

6.3.2 Terassi

Alkuperäinen terassi on päässyt rapistumaan, joten se aiotaan uusida. Olemassa olevat portaat ovat jyrkät eivätkä täytä vaatimuksia (Ympäristöministeriö 1007/2017 §4). Terassia laajentamalla ja portaita pidentämällä pystytään askelmien määrää lisäämään ja saavuttamaan turvallinen reitti talon takapihalle. Kaiteet tulevat olemaan samanlaisia tyyliltään, väriltään ja materiaaliltaan kuin parvekkeiden pinnakaiteet. Terassilla oleva nykyinen kaide ei vaikuta alkuperäiseltä, sillä 50-luvulla oli tyypillistä käyttää koristeellisempaa pinnakaidetta. Koska alkuperäisiä piirustuksia sekä valokuvia 50-luvulta ei ole, ei asiaa voida todeta varmaksi. Kaiteen tyyli pidetään samanlaisena kuin ennenkin, jos saadaan asiaan varmuus.

6.3.3 Hätäpoistumistie

Koska rakennus on kaksikerroksinen ja kellari on mahdollista eristää omaksi palo-osastokseen sekä rakennuksen kokonaisala on alle 1600 m², sen paloluokaksi voisi ensin ajatella P3. Kuitenkaan asuinrakennus, jonka päällekkäiset kerrokset kuuluvat eri asuinhuoneistoon ei voi kuulua P3 paloluokkaan. Siksi rakennuksen paloluokka on P2. (Ympäristöministeriö 848/2017 §8, §12). Rakennukseen on lisätty ensimmäisessä käyttötarkoituksen muutoksessa kaksi parvekkeelta lähtevää kierreporrasta, jotka toimivat hätäpoistumisreitteinä. Julkisivuissa ne vievät liikaa huomiota eivätkä anna oikeutta 50-luvun tyylille. Koska rakennus

siirtyä laitospöytöstä asuinköyttöön, voidaan hätäpoistumisreitteinä käyttää kevyempää ratkaisua. Parvekkeen puoleisella piha-alueella ei ole pelastustietä, mistä johtuen makuuhuoneista parvekkeiden kautta tulee olla itsenäinen hätäpoistumismahdollisuus (Ympäristöministeriö 848/2017 §33). Aukaistava hätäpoistumistikkas soveltuu tähän parhaiten (Sadex n.d.), koska se on julkisivujen kannalta melko huomaamaton ratkaisu (liite 6). Hätäpoistumistikkaiden asentamisessa tulee kiinnittää erityistä huomioita siihen, ettei rappaus ala vaurioitumaan tikkaiden kiinnityskohdista.

KUVA 31. Nykyinen hätäpoistumisporras (Laura Hakola)

7 Piha-alueen ja piharakennusten suunnittelu

Kaikille kolmelle lääkäreiden talolle suunnitellaan autotallit, piharakennukset ja pihan toiminnot. Symmetrisesti aseteltujen rakennuksien pihapiiri on vehreää puistonomaista aluetta, jota luonto ja asutusalue ympäröi. Puistomaisuuden säilyttäminen, kasvillisuus ja symmetria antavat pihasuunnittelulle pohjan.

7.1 Piha

Asemapiirustuksessa on esitetty pihan toimintoja, uudet ja olemassa olevat rakennukset sekä pihan pintamateriaaleja (liite 1).

Tontille johtavan tien ja lääkäreiden talojen etupihan päällysteenä oleva asfaltti ei ole eduksi 50-luvun rakennuksille eikä sen ajan puistonomaiselle pihalle. Asfaltti ulottuu rakennuksien pohjoisreunaan asti, mikä aiheuttaa laitospäällysteen ja hieman ankean vaikutelman. Asfaltti poistetaan ja uusiokäytetään muualla. Se korvataan kivimurskeella tai mieluiten soralla, joka on ollut talojen rakennusaikaan yleisesti käytössä. Talojen eteen jätetään nurmikaistaleet. Pääoville johtavat liuskekivipolut, joiden sijoittelu korostaa alueen symmetriaa.

Olemassa olevat puut ja pensaat säilytetään. Etupihoille, ulkorakennuksien ja terrassien yhteyteen istutetaan lisää pieniä puita ja pensaita yksityisyyden suojaksi. Nurmialue laajenee etupihoille ja autopaikat päällystetään nurmikivellä.

Autotallit sijaitsevat symmetrisesti päärakennuksiin nähden. Niitä on sijoitettu rakennusten yhteyteen siten, että autotallipaikkoja on neljä jokaiselle talolle. Osa-alueessa 3 toinen autotalleista ylittää asemakaavassa määritetyn rakennusalan rajan, jotta niiden symmetrinen sijoittelu onnistuisi. Asemakaavassa määritelty autotallien kerrosala suunniteltiin käytettävän kokonaan. Muita piharakennuksia ovat talojen yhteiskäyttöön tulevat kevyet 12,5 m² kokoiset rakennukset: sauna ja kaksi kesäkeittiötä, joihin haetaan toimenpidelupaa. Alle 10 m² rakennukseen ei olisi tarvittu toimenpidelupaa, mutta nyt jo varsin pienet rakennukset olisivat olleet alle 10 m² kokoisina liian ahtaita.

Talojen takapihoilla on pensasaidoilla rajattuja piha-alueita yksityisten asuntojen käyttöön. Osa-alueella 1 sijaitsee yhteiskäyttöön tarkoitettu hyötypuutarha ja jätekatos sekä osa-alueella 2 on talojen yhteinen leikkiapiha.

7.2 Piharakennukset

Piharakennuksille sopivaa tyyliä on mietitty pitkään täydennysrakentamisen eri osa-alueilta. Uudet ja vanhat rakennukset voivat käydä vuoropuhelua keskenään. Rakenteissa voidaan käyttää ympäristölle tyyppillisiä rakenneratkaisuja ja käsi-työtä tai muodostaa alueelle uusia nykyaikaisia kerrostumia. (Koponen 2019.) Alun perin ajatuksena oli muodostaa täysin uutta kerrostumaa alueelle, kuten Huhtalan kaupunginosan kortteleiden 37, 39-47 asemakaavaan selostuksessa ja rakentamistapaohjeessa on ohjeistettu uusien rivitalo- ja kerrostalokortteleiden suhteen. Tässä suunnitelmassa autotallit ottavat viitteitä vanhoista rakennuksista muodostaen vuoropuhelua niiden kanssa, mutta ne ovat päärakennuksille alisteisia massaltaan ja kattomuodoltaan erilaisia tukien näin uuden kerrostuman ajattelua.

Kesäkeittiöt ja pihasauna edustavat uutta kerroksellisuutta alueella (liite 8). Rakennukset ovat kevyitä ja kylmiä, joten ne on myös helppo siirtää, jos tulevaisuudessa niin haluttaisiin. Ne perustetaan kevytsoraharkoille, niiden ulkoseinät ovat puurunkoisia ja vesikattona toimii viherkatto. Julkisivujen pystyverhoilun värinä on vaalea norsunluu (Y400), joka on jälleenrakennuskauden tyyppillinen ulkoseinien värisävy (Tikkurila n.d.). Päärakennuksien ikkunoissa esiintyvä tummanruskea väri toistuu myös piharakennuksien ikkunoissa. Pihasaunassa ei ole vesi- tai viemäriiliittymää, joten saunoessa täytyy huolehtia kantovesistä, jotka voidaan johtaa puhdistamatta imeytyskuoppaan tai sorapesään.

Autotallit sijoittuvat niille merkityille rakennusaloille, mutta symmetrisen sijoittumisen täyttymiseksi rakennusalueella 3 sijaitseva autotalli 3 ylittää rakennusalan rajan. Autotallien tyyli mukailee päärakennusta ulkoseinien pintamateriaalien, ikkunoiden ja ovien suhteen (liite 8). Ulkoseinät ovat puurunkoisia ja niiden verhouksena on paksurapattu tiili. Tiiliverhoilu rapataan samaan tapaan kuin päärakennuskin on tehty. Päärakennuksen julkisivujen vaurioituneita rappauspintoja

uusissa vanhoilla menetelmillä, voidaan samaa menetelmää käyttää myös autotallin kohdalla. Näin rappauksesta saadaan mahdollisimman yhtenäinen. Autotallin rakenteeksi on mietitty myös yhden kiven tiilirunkoa, joka olisi rakenteeltaan ohuempi versio päärakennuksen ulkoseinästä ja toistaisi siten ympäristölle tyyppisiä rakenneratkaisuja. Rakenteen lämmönläpäisykerros ei kuitenkaan ole lähelläkään puolilämpimälle tilalle asetettua vaatimusta, minkä vuoksi rakennus olisi pitänyt jättää kylmäksi. U-arvon tulisi olla puolilämpimissä rakennuksissa $0,26 \text{ W}/(\text{m}^2\text{K})$ (Ympäristöministeriö 1010/2017 §24). Näitä kahta ratkaisua pohdittaessa päädyttiin puolilämpimään autotalliin, joka vastaa paremmin sen käyttötarkoitusta. Ikkunat ovat puuikkunoita ja tyyliltään sekä väriltään samanlaisia kuin päärakennusten pikkuikkunat. Nosto-ovet ovat puisia ottaen vaikutteita pääovista.

Autotallissa on myös uusia piirteitä, jotka edustavat nykypäivän suunnittelua ja jättävät sen massaltaan päärakennukselle alisteiseksi, mikä korostaa sen kuuluvan selkeästi alueen uuteen kerroksellisuuteen. Sokkeli on pelkkää betonia ilman luonnonkiviverhoilua. Ympäröivän puiston innoittamana autotalliin tulee nykyaikainen viherkatto, joka myös sitoo tontin muut uudet rakennukset yhteen.

KUVA 32. Autotallit (Laura Hakola)

8 POHDINTA

Rakennukseen saatiin viihtyisiä asuntoja olemassa olevaa rakennusta kunnioittaen erilaisten pohjavaihtoehtojen tutkimisen kautta. Uudet pohjaratkaisut asettivat haasteita mm. viemäröinnille, jota tutkittiin kaavion (liite 5) ja arvioitujen rakennetyyppien kautta. Julkisivujen ja sisäpintojen entisöintikeinoja pohdittiin, mutta niitä tulee tutkia konkreettisesti esimerkiksi sitä mitä muovimattojen alta löytyy ja voiko pintamateriaalia kunnostaa. Julkisivuille suunniteltiin palauttavia toimenpiteitä mm. hätäpoistumisportaan poistaminen sekä korjaustoimenpiteitä, jotka pitävät rakennuksen historian arvossa. Suunnitelmassa piharakennukset asettuivat hyvin tontille ja muodostivat uutta hillittyä kerroksellisuutta päärakennuksien suhteen.

Suunnittelussa joidenkin yksityiskohtien alkuperäisyydestä ei oltu varmoja. Valokuvia rakennuksesta ei ollut tarpeeksi. Siitä syystä oli vaikea arvioida mm. terassin kaiteiden alkuperäisyys ja mitä pintamateriaaleja joissakin tiloissa on ollut. Koska alkuperäisiä 50-luvun piirustuksia ei löytynyt, joidenkin tilojen alkuperäinen käyttötarkoitus, varsinkin kellarissa, jäi arvoitukseksi. Myöskään väli- ja yläpohjarakennetta ei voida määritellä tarkasti piirustusten puuttuessa.

Suunnitelma voisi toimia myös pohjana kahden muun lääkäreiden talon kohdalla huomioiden sisätilojen erilaisuuden. Jos toimistotiloille ei ole tarvetta, voisi niiden tilalle sijoittaa esimerkiksi pienen yksiön tai ottaa tilat kahden ensimmäisen kerroksen asuntojen käyttöön.

Opinnäytetyö on opiskelijan näkemys lääkäreiden talojen ja tontin käytöstä. Tulevaisuudessa rakennukset voisivat hyvin toimia suunnitelman mukaisina asuinrakennuksina, joina ne ovat alun perin toimineetkin. Alue vaikuttaa erityisen viihtyisältä ja soveltuisi asuinalueeksi. Lähialueiden täydennysrakentamisen myötä rakennusten arvo saattaa nousta, ja asunnot olisivat Seinäjoen asuntomarkkinoilla ainutlaatuisia ja kiinnostusta herättäviä kohteita.

Rakennuksen käyttötarkoituksen muutoksen suunnittelu oli kokonaisuudessaan mielenkiintoinen ja opettavainen kokemus sen haasteellisuuden vuoksi. Olisi mielenkiintoista jatkossakin tehdä suunnittelua korjausrakentamiskohteisiin.

LÄHTEET

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri. N.d. Luettu: 9.12.2019 <http://www.epshp.fi/>

Rakennus K. Karhu Oy. 2019. Rakennuksien ilmakuvat.

Porstuakirjastot. N.d. Luettu: 8.12.2019 <http://www.porstuakirjastot.fi/files/original/c0e334e69905a085b31cbc32934cf1bb.JPG>

Sairaalamuseo. 2019. TK-rakennuksen valokuva.

Rakennus K. Karhu Oy. N.d. Kuvia sairaala-alueesta ja tietoa tulevaisuuden suunnitelmista. Luettu: 8.12.2019 <https://piirille.fi/>

Museovirasto. 2009. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY, Törnävän sairaala ja Seinäjoen keskussairaala. Luettu 2.12.2019. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=5207

Huhtalan kaupunginosan kortteleiden 37, 39-47 asemakaavan selostus. Julkaistu 7.8.2013. Seinäjoen kaupunki. Luettu 7.12.2019. <https://www.seinajoki.fi/asuminenjaymparisto/kaupunkisuunnittelujakaavoitus/voimassaolevatasemakaavat/14huhtala/14041tornavansairaala-alueenettelainenosa.html>

Huhtalan kaupunginosan kortteleiden 37, 39-47 rakentamistapaohje. Julkaistu 7.8.2013. Seinäjoen kaupunki. Luettu 7.12.2019. <https://www.seinajoki.fi/asuminenjaymparisto/kaupunkisuunnittelujakaavoitus/voimassaolevatasemakaavat/14huhtala/14041tornavansairaala-alueenettelainenosa.html>

Huhtalan kaupunginosan kortteleiden 37, 39-47 asemakaava. Julkaistu 7.8.2013. Seinäjoen kaupunki. Luettu 7.12.2019. <https://www.seinajoki.fi/asuminenjaymparisto/kaupunkisuunnittelujakaavoitus/voimassaolevatasemakaavat/14huhtala/14041tornavansairaala-alueenettelainenosa.html>

Rakennusjärjestys. Julkaistu 7.8.2013. Seinäjoen kaupunki. Luettu 7.12.2019. <https://www.seinajoki.fi/asuminenjaymparisto/rakennusvalvonta/rakennusjarjestys.html>

Seinäjoen kaupunki. N.d. Historia. Luettu 8.12.2019. <https://www.seinajoki.fi/seinajoenkaupunki/tietoaseinajoesta/historia.html>

Seinäjoen kaupunki. N.d. Karttapalvelu. Luettu 9.12.2019. <https://kartat.seinajoki.fi/IMS/fi/>

Ympäristöministeriö. 2017. Rakentamismääräyskokoelma, paloturvallisuus. Luettu 5.12.2019. https://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ja_rakentaminen/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Rakentamismaarayskokoelma/Paloturvallisuus

Ympäristöministeriö. 2017. Rakentamismääräyskokoelma, energiatehokkuus. Luettu 5.12.2019. https://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ja_rakentaminen/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Rakentamismaarayskokoelma/Energiatehokkuus

Ympäristöministeriö. 2019. Rakentamismääräyskokoelma, meluntorjunta ja ääniolosuhteet. Luettu 5.12.2019. https://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ja_rakentaminen/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Rakentamismaarayskokoelma/Meluntorjunta_ja_aaniolosuhteet

Ympäristöministeriö. 2018. Rakentamismääräyskokoelma, esteettömyys. Luettu 6.12.2019. https://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ja_rakentaminen/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Rakentamismaarayskokoelma/Esteettomyys

Ympäristöministeriö. 2018. Rakentamismääräyskokoelma, esteetön rakennus ja ympäristö - suunnitteluopas. Luettu 6.12.2019. https://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ja_rakentaminen/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Rakentamismaarayskokoelma/Esteettomyys

Törnävän sairaalan yleinen arkkitehtuurikilpailu, kilpailuohjelma. 2016. Seinäjoen kaupunki. Luettu 29.11.2019. <https://www.seinajoki.fi/asuminenjaymparisto/kaupunkisuunnittelujakaavoitus/tornavansairaala-alueenyleinenarkkitehtuurikilpailu.html>

Törnävän sairaalan yleinen arkkitehtuurikilpailu, arvostelupöytäkirja. 2016. Seinäjoen kaupunki. Luettu 29.11.2019. <https://www.seinajoki.fi/asuminenjaymparisto/kaupunkisuunnittelujakaavoitus/tornavansairaala-alueenyleinenarkkitehtuurikilpailu.html>

RT 93. Asuntosuunnittelun ohjekortit. 2005-2016. Helsinki. Rakennustietosäätiö.

RT 15-10849. 2005. Muutos- ja korjausrakentamisen piirustukset. Helsinki. Rakennustietosäätiö.

RT 82-10903. 2017. Väliseinärakenteita. Helsinki. Rakennustietosäätiö.

RT 98-11213. 2016. Ajoneuvojen mittoja. Helsinki. Rakennustietosäätiö.

RT 98-11235. 2016. Pysäköintialueet. Helsinki. Rakennustietosäätiö.

RT 88-11019. 2011. Kaiteet ja käsijohteet. Helsinki. Rakennustietosäätiö.

RT 103027. 2019. Portaat ja luiskat. Helsinki. Rakennustietosäätiö.

RT 91-11257. 2017. Saunan tilojen suunnittelu. Helsinki. Rakennustietosäätiö.

Mäenpää, J. & Mäenpää, U. 1953. Joka kodin sisustusopas. Helsinki: Otava.

Rapila, A. 1973. Törnävän sairaala 1923-1973. Seinäjoki: Törnävän sairaalan kuntaliitto.

Nieminen, A. (toim) 2016. Piirin lapset kertovat: elämä Törnävän sairaalan yhteisössä 1930-1970. 2. painos. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan terveydenhuollon perinneyhdistys ry.

Aho-Matilainen, K. 2000. Törnävän sairaala 1974-1990. Jyväskylä: Gummerus.

Kaila, P. 1997. Talotohtori. Helsinki: WSOY.

Mäkiö, M. 1989. Kerrostalot 1940-1960. Helsinki: Rakennustietosäätiö.

Standertskjöld, E. 2008. Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1930-1950. Helsinki: Rakennustietosäätiö.

Kulttuuriympäristömme. 2009. Jälleenrakennuksesta rationalismiin 1940-1960. Luettu 7.12.2019. [https://www.kulttuuriymparistomme.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Artikkelit/Kaupunkiymparistot/Jalleenrakennuksesta_rationalismiin_1940\(37712\)](https://www.kulttuuriymparistomme.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Artikkelit/Kaupunkiymparistot/Jalleenrakennuksesta_rationalismiin_1940(37712))

TJ-rakennuksen rakennusselostus. 1999. Sairaalan arkisto. Ei julkisesti saatavilla.

Seinäjoen B-sairaalan työ- ja aineselostus. 1960. Sairaalan arkisto. Ei julkisesti saatavilla.

Rakennuspiirustukset: pohjapiirustukset. Lasten- ja nuorten osastorakennuksen käyttötarkoituksen muutos. 1979. Sairaalan arkisto. Ei julkisesti saatavilla.

Rakennuspiirustukset: julkisivut ja leikkaus. AS3 -rakennuksen saneeraus. 1987. Sairaalan arkisto. Ei julkisesti saatavilla.

Rakennuspiirustukset Lasten- ja nuorisopsykiatriantilojen muutostyö. 1999. Sairaalan arkisto. Ei julkisesti saatavilla.

Sadex. N.d. Hätäpoistumistikas. Luettu: 3.11.2019. <https://www.sadex.fi/tuotteet/h%C3%A4t%C3%A4poistumistiet/aukaistava-poistumistikas>

Electrolux. N.d. Kattoliesituuletin. Luettu: <https://www.electrolux.fi/kitchen/cooking/cooker-hoods/ceilinghood/>

Bosch. N.d. Keittotasoliesituuletin. Luettu: 17.10.2019. <https://www.bosch-home.fi/uutiset-ja-kampanjat/keittotasoon-integroitu-liesituuletin-reu>

Isover. N.d. Huoneistojen välinen puurunkoinen seinä. Luettu: 25.10.2019 <https://www.isover.fi/rakennekirjasto/vs1103-huoneistojen-valinen-puurunkoinen-seina>

Koponen, O-P. professori. 2019. Kulttuurillisesti kestävä täydennysrakentaminen. Luento. Pirkanmaan rakennuspäivä. 5.11.2019. Tampere.

YLE. 2018. Törnävän sairaala-alueen tulevaisuus alkaa hahmottua – valmista on tosin vasta 30-luvulla. Luettu 14.11.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10287795>

Seinäjoen sanomat. 2017. Perheyritys näkee Törnävän sairaala-alueen palvelevan koko kaupunkia. Luettu 14.11.2019. <https://www.seinajoensanomat.fi/artikkeli/573279-perheyritys-nakee-tornavan-sairaala-alueen-palvelevan-koko-kaupunkia>

Seinäjoen sanomat. 2019. Törnävän Piirin alueella avaa uusi kulttuuripainotteinen Verstas. Luettu 8.12.2019 <https://www.seinajoensanomat.fi/artikkeli/790298-tornavan-piirin-alueella-avaa-uusi-kulttuuripainotteinen-verstas>

Tikkurila. N.d. Jälleenrakennuskauden värit. Luettu: 14.11.2019 https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset/varit/perinnevarit/jalleenrakennuskausi_1940_-_1950_luku

LIITTEET

Liite 1. Asemapiirustus

Liite 2. Pohjien valintakaavio

Liite 3. Pohjapiirustukset 1. kerros ja kellari

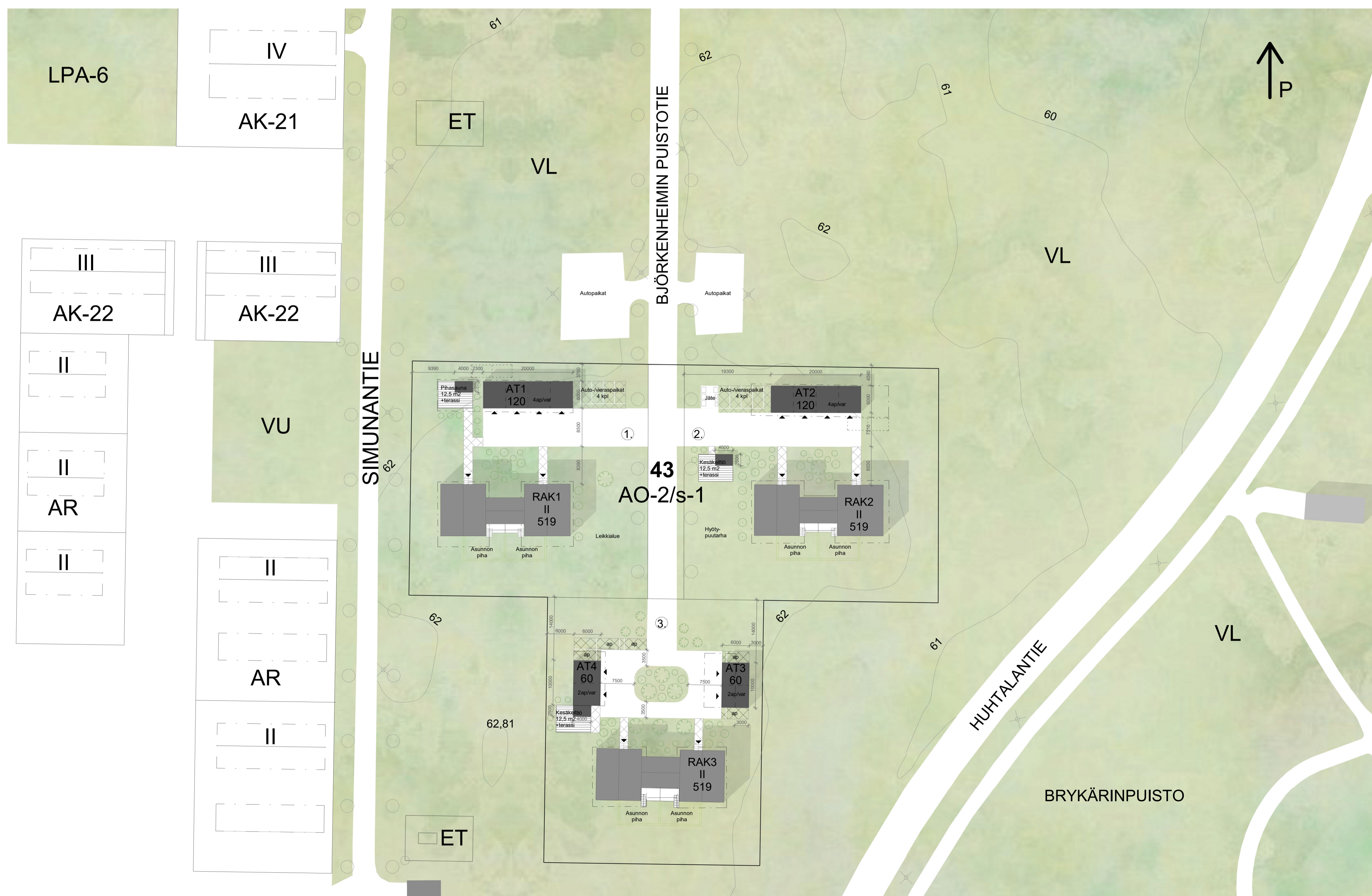
Liite 4. Pohjapiirustukset 2. kerros

Liite 5. Kaavio läpivienneistä

Liite 6. Julkisivut

Liite 7. Leikkaus ja julkisivuote

Liite 8. Piharakennukset

Asemakaavan ja kantakartan merkinnät:

AO-2/s-1	Erillispientalojen korttelialue, jolla ympäristön ominaispiirteet säilytetään.
AR	Rivitalojen ja muiden kytkettyjen asuinrakennusten korttelialue.
AK-21	Asuin kerrostalojen korttelialue.
AK-22	Asuin kerrostalojen korttelialue.
ET	Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue. Alueelle saa sijoittaa jätteenkeräyspisteen.
VL	Lähivirkistysalue.
VU	Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue.
II	Roomalainen luku osoittaa suurimman sallitun kerrosluvun.
[---]	Rakennusalan raja.
[---]	Tontin raja.
[○]	Säilytettävä tai istutettava puurivi.
[■]	Olemassa olevat rakennukset.

Hankesuunnitelmamerkinnot tontille 43 ja sen määräalueille 1, 2 ja 3:

[■]	Olemassa oleva viheralue, suurin osa puustosta säilytetään ja nurmikkoa osittain laajennetaan.
[■]	Uusi rakennus.
[---]	Terassi.
[---]	Purettava kevyt rakennus.
[■]	Nurmikivi.
[○]	Istutettava pieni lehtipuu, istutettava pensas.
[○]	Pensasaita.

Pihatien päällystetään asfaltin sijasta soralla.

Hyötypuutarha, jossa esim. marjapensaita ja istutuslaatikoita, sijaitsee määräalueella 2. Ympärvivät puut ja pensaat säilytetään.

Jätteenkeräyspiste, joka aidataan tai katetaan, sijaitsee määräalueella 2.

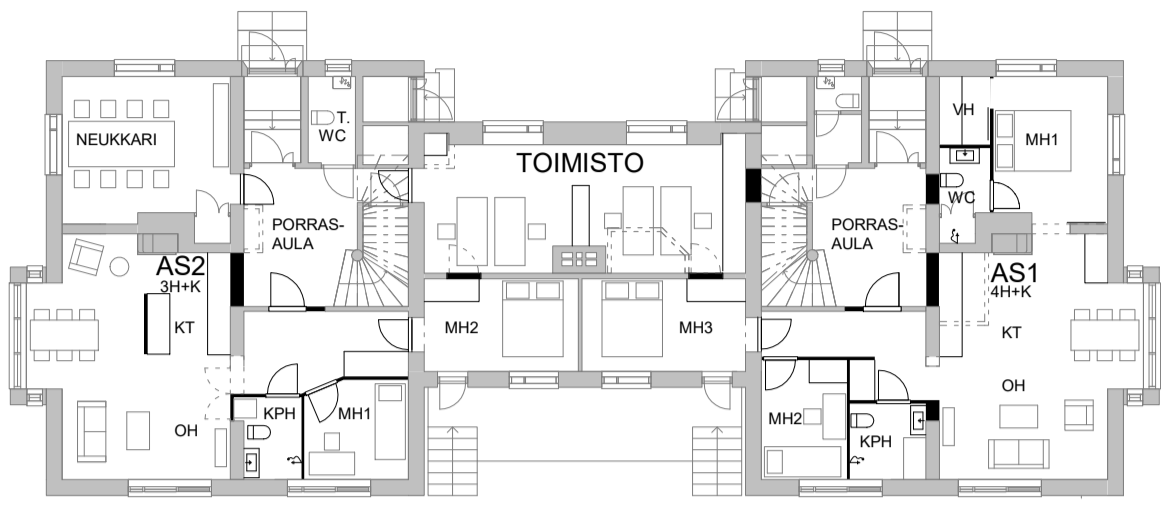
Leikkialueen sijainti on määräalueella 1.

Kesäkeittiöt ja pihasauna ovat kaikkien kolmen rakennuksen yhteiskäyttöön.

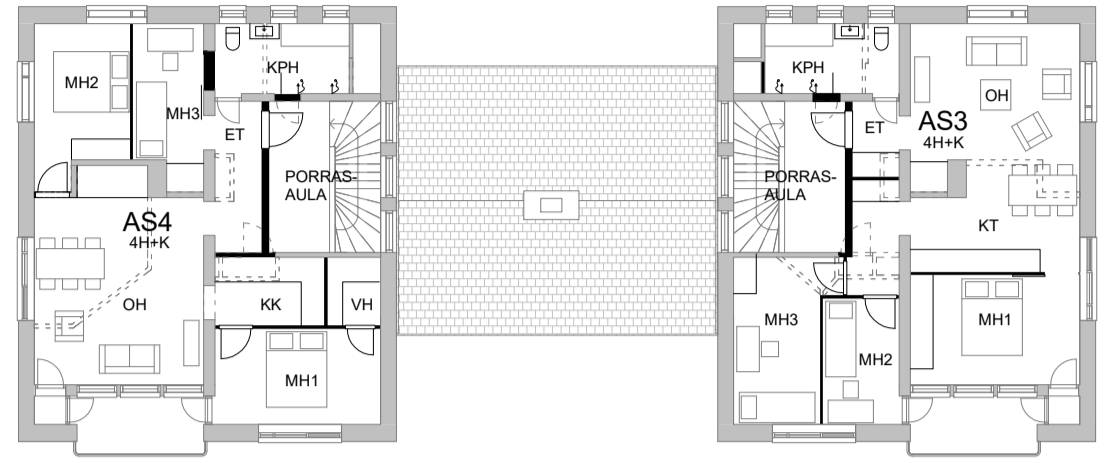
Tontin 43 uudisrakennuksista pihasaunan, kesäkeittiön ja autotallin 3 (AT3) osalta on tehty luonnossuunnitelmat, jotka ovat lähtökohdiana visuaalisesti myös muille tontin uudisrakennuksille.

Määräalueen 3 olemassa olevalle rakennukselle RAK3 tehdään käyttötarkoituksen muutos.

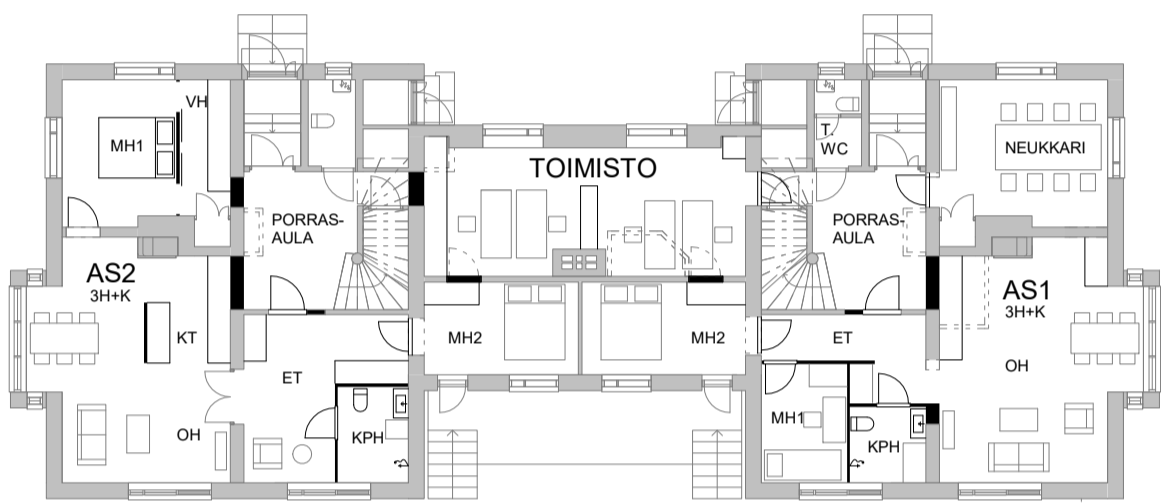
POHJIEN VALINTAKAAVIO
POHJAPIIRUSTUSLUONNOKSET

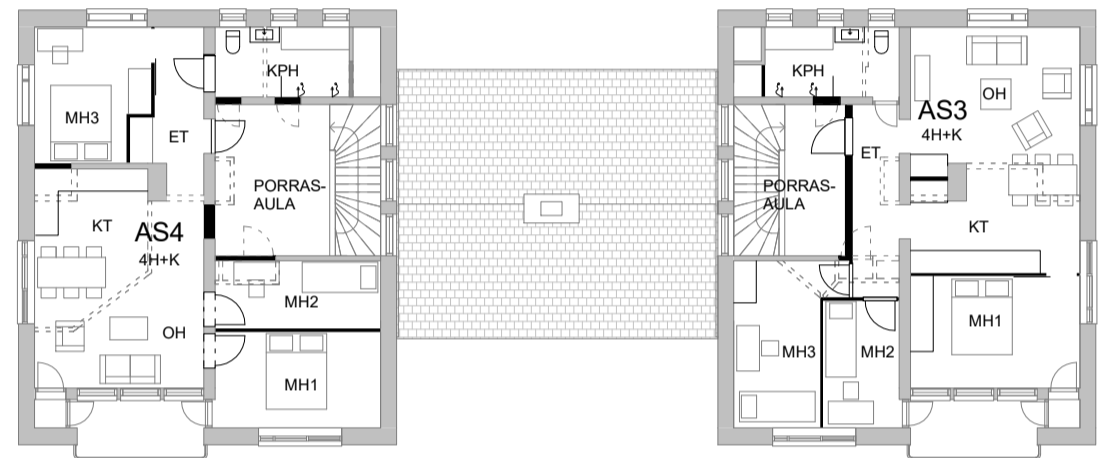
1. krs luonnos A 1 : 200

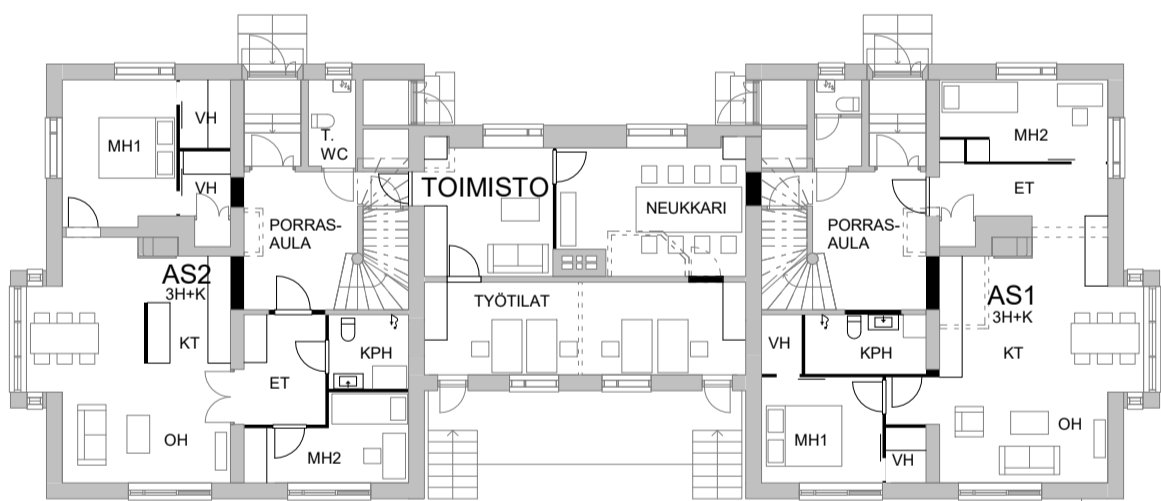
2. krs luonnos A 1 : 200

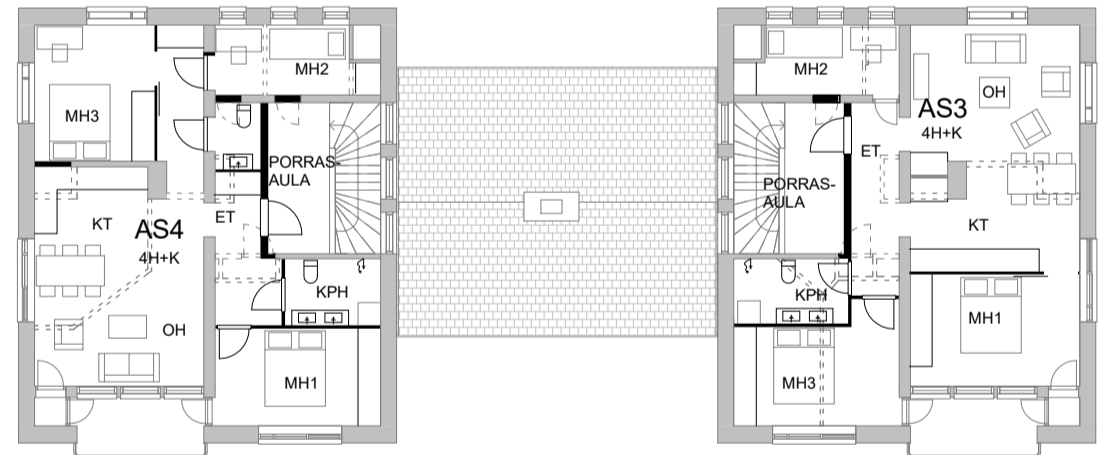
1. krs luonnos B 1 : 200

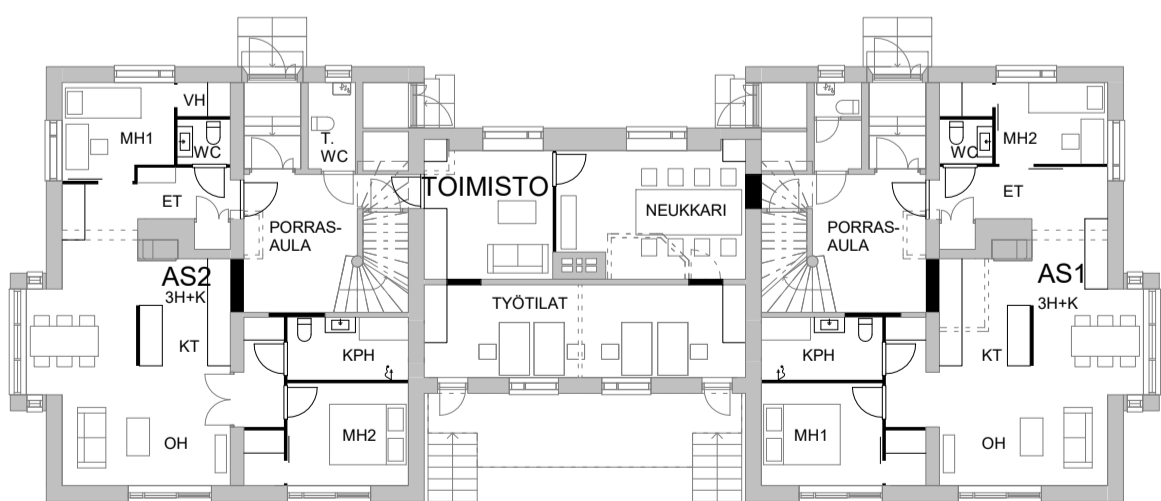
2. krs luonnos B 1 : 200

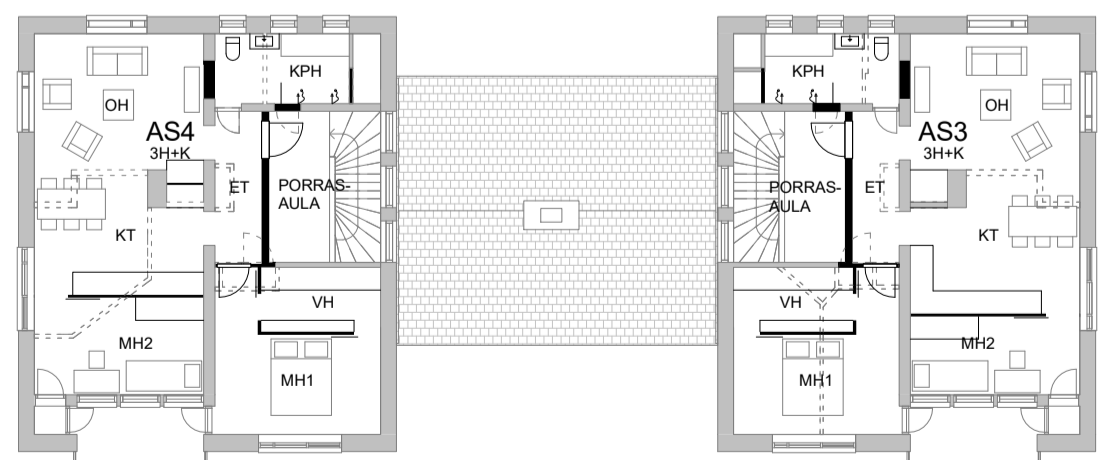
1. krs luonnos C 1 : 200

2. krs luonnos C 1 : 200

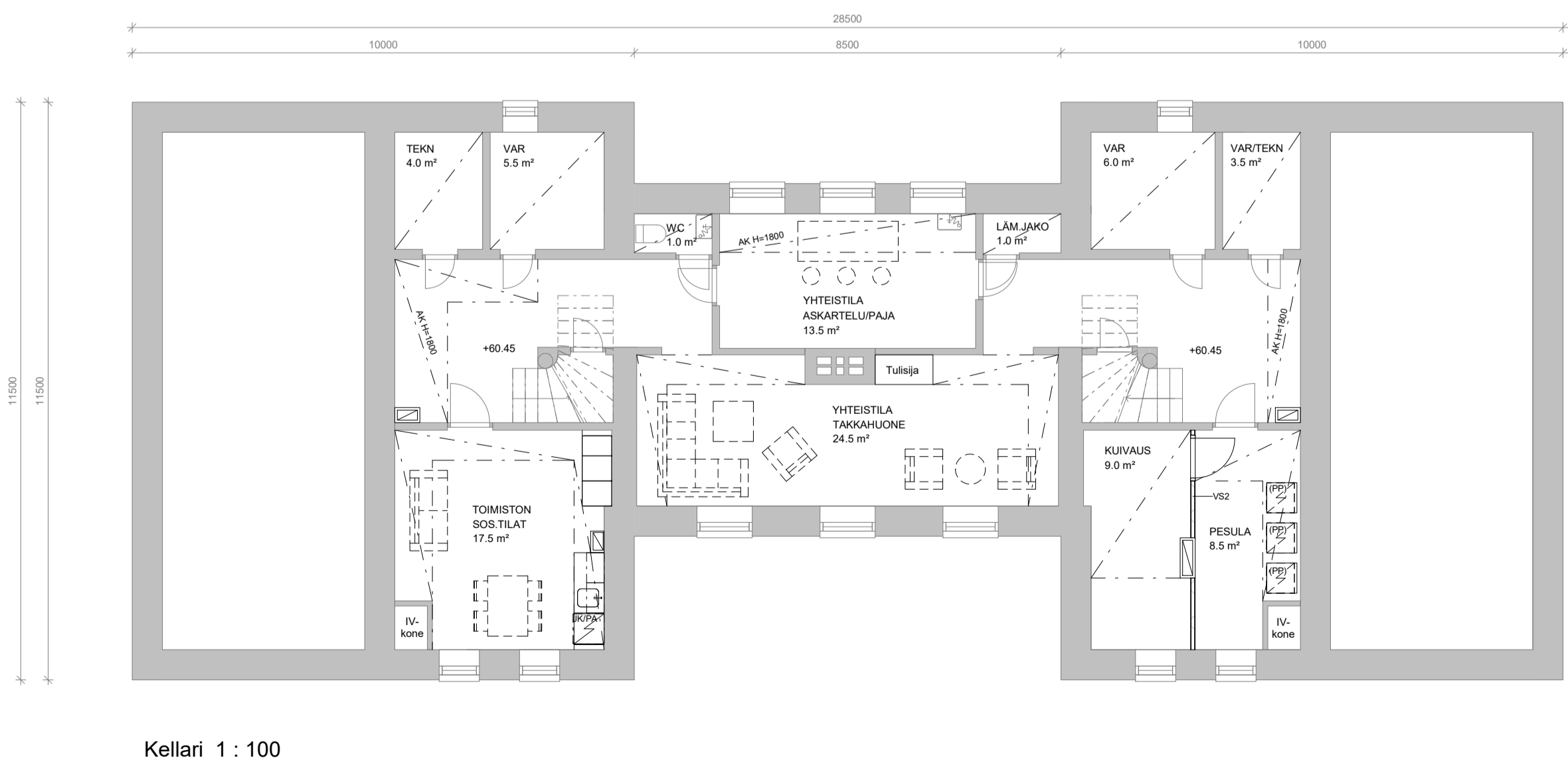
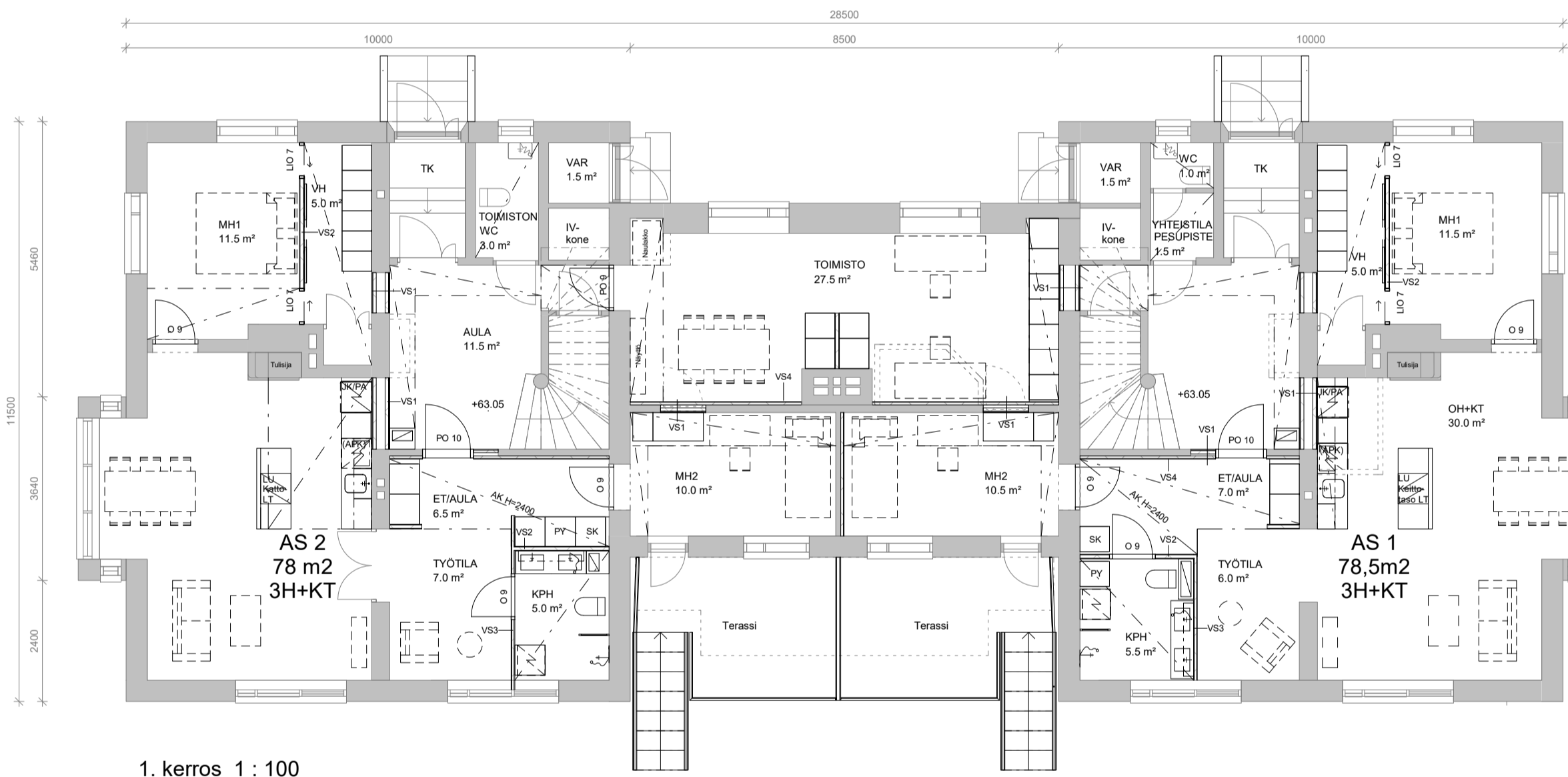
1. krs luonnos D 1 : 200

2. krs luonnos D 1 : 200

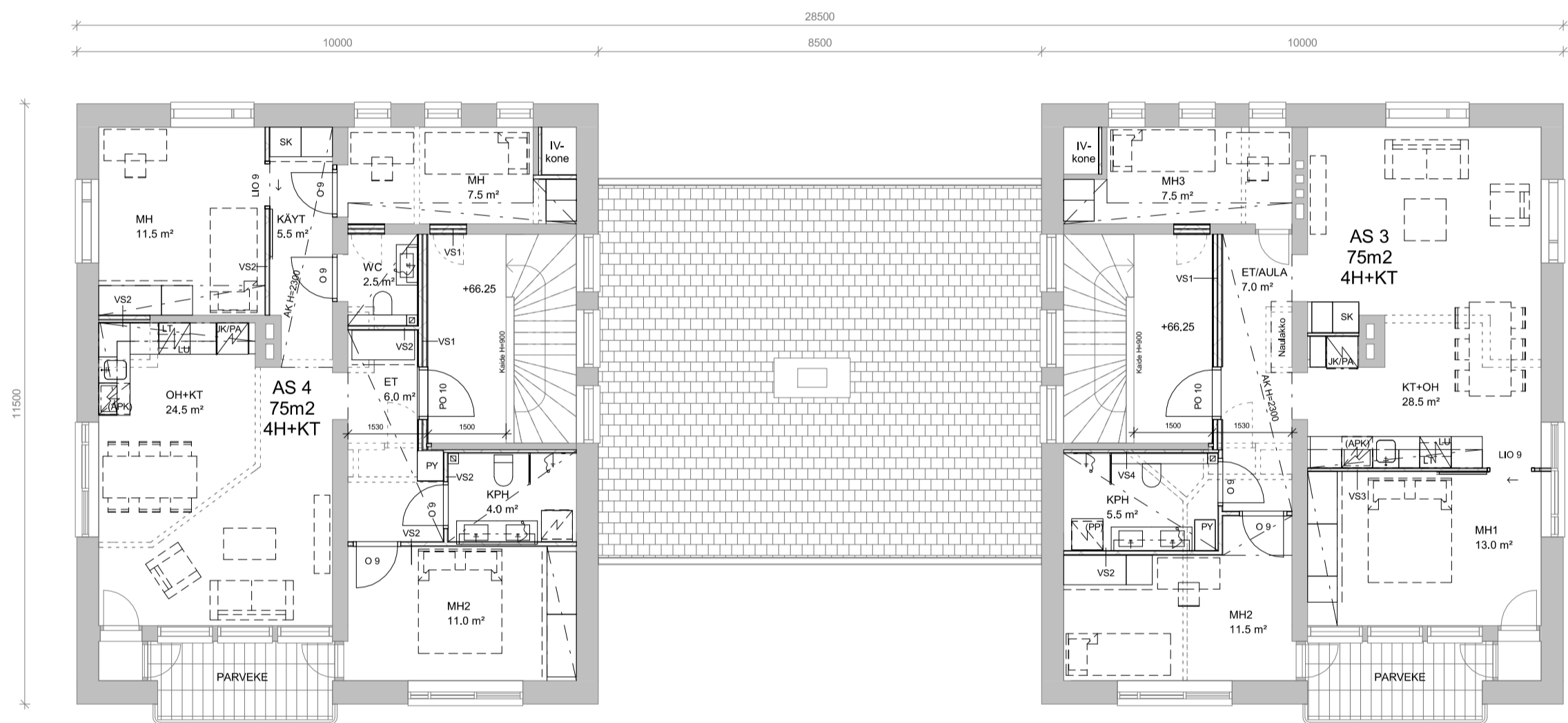

POHJAPIIRUSTUKSET 1.KRS JA KELLARI

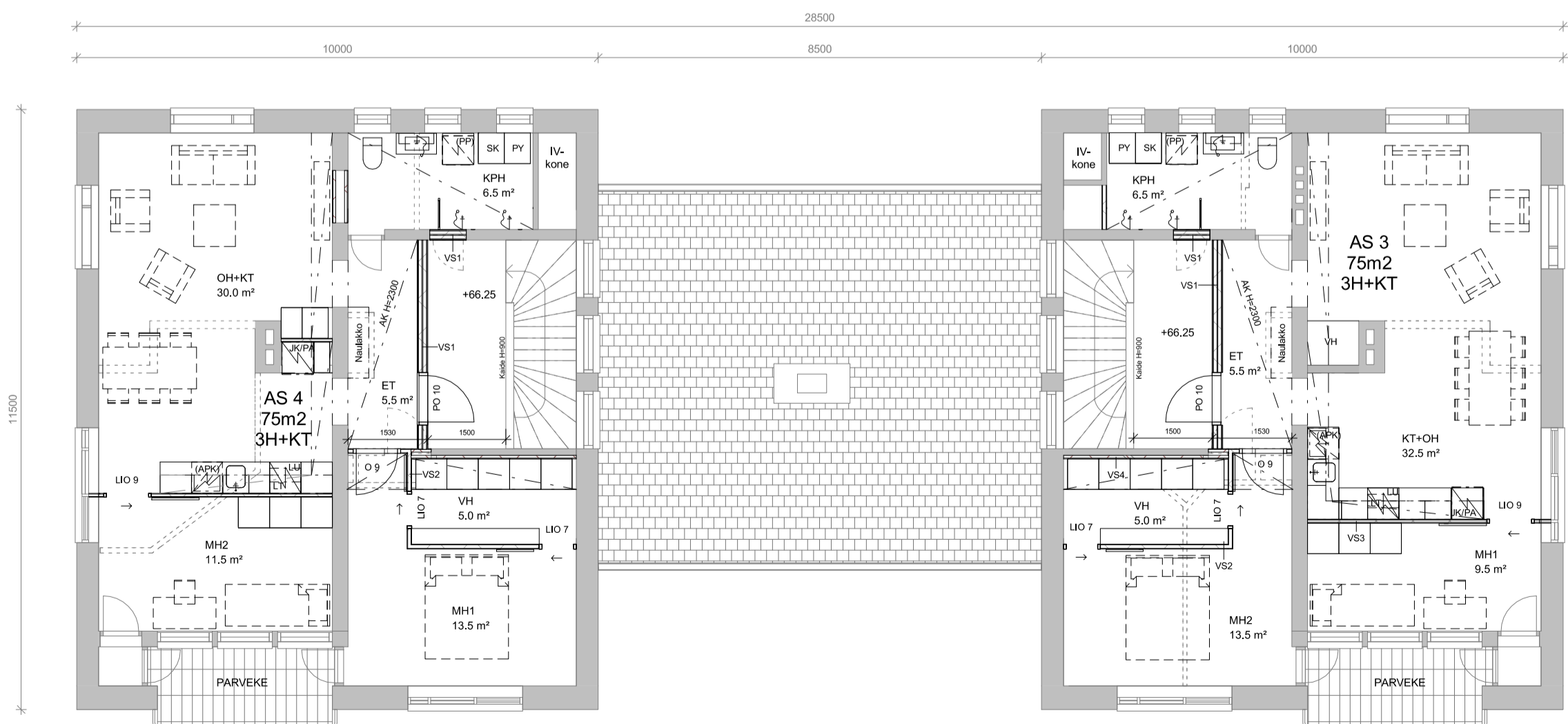

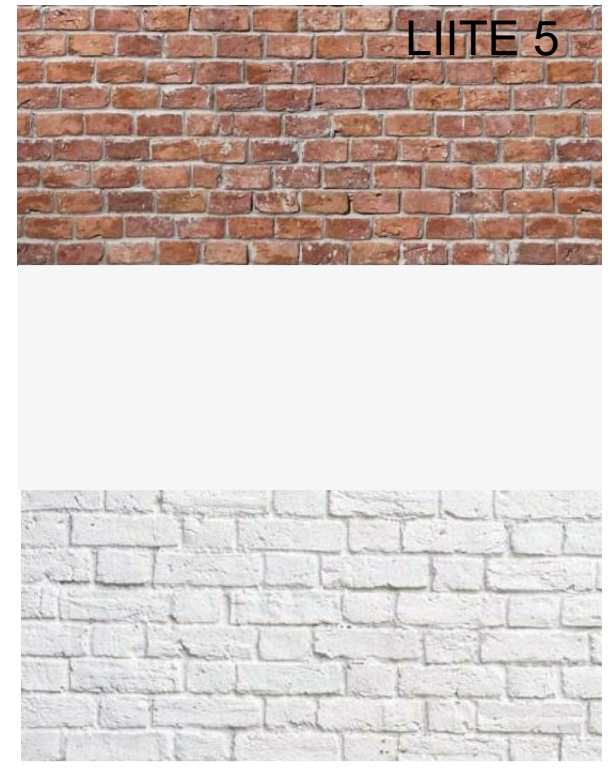
POHJAPIIRUSTUKSET 2. KERROS VAIHTOEHTO A JA B

2. kerros 1:100
Vaihtoehto A

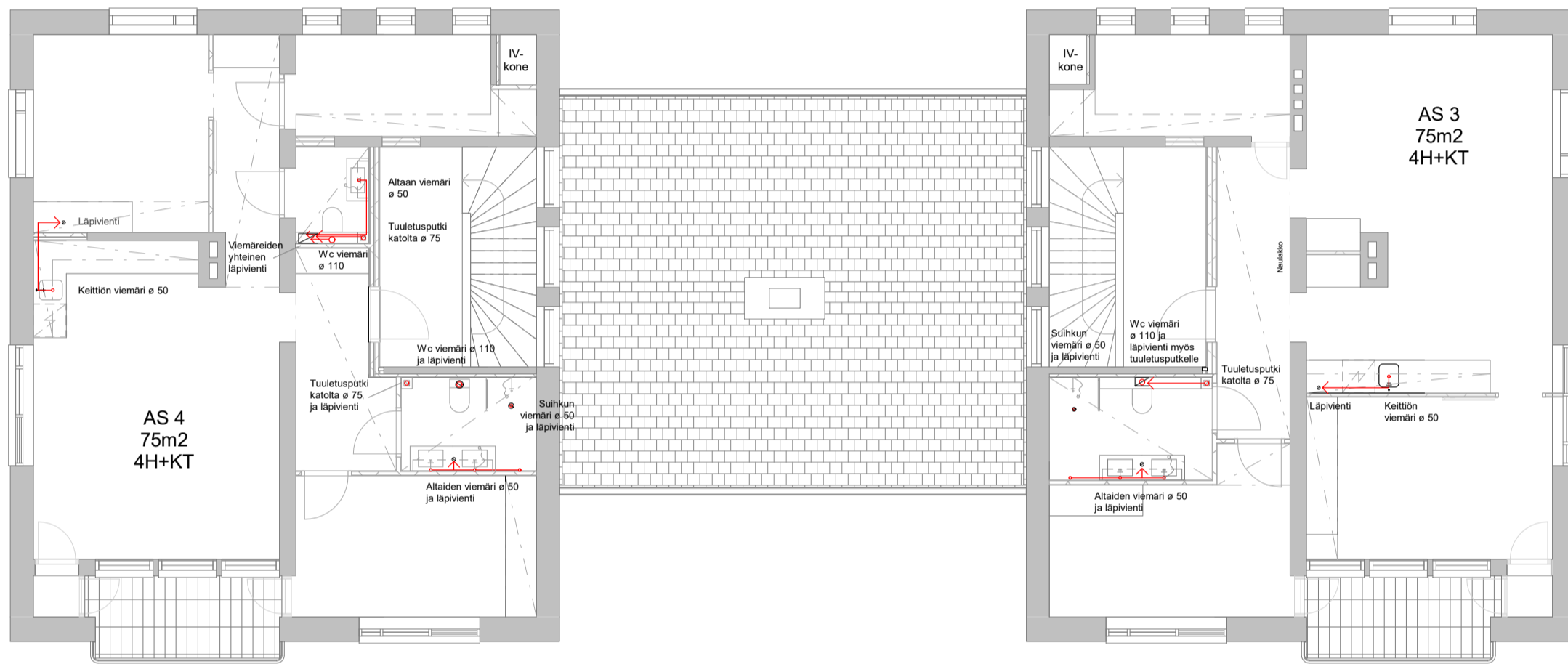
2. kerros 1:100
Vaihtoehto B

Rakennuksen julkisivut ovat suojellut. Sisätiloissa on kuitenkin arvokkaita materiaaleja ja yksityiskohtia, jotka on otettu suunnittelussa huomioon. Lähtökohdana suunnittelussa on tuoda esiin kadotettu 50-luku. Esimerkiksi alkuperäiset ikkunapenkit, porraskaiteet, takat sekä tuulikaapin laatoitus pysyvät ennallaan. Lattioiden tammiparketit säilytetään. 90-luvulla tehtyjä muutoksia pyritään karsimaan. Mm. tehostelista ja muovimatot poistetaan lattioista sekä portaista. Niiden alla olevat parkeetit kunnostetaan mahdollisuuksien mukaan tai korvataan uusilla.

Seinien alkuperäiset valkoiset ja sileät pinnat säilytetään tai tarvittaessa maalataan. 90-luvun lasikuitutapetit poistetaan. Jos niiden alla olevan tiiliseinän pinta on hyväkuntoinen, voidaan se jättää näkyviin paikoin tehosteseinäksi tai maalata valkoiseksi kuten kellarissa sijaitsevat seinät. Muussa tapauksessa pinta rapataan valkoiseksi.

KAAVIO LÄPIVENNEISTÄ

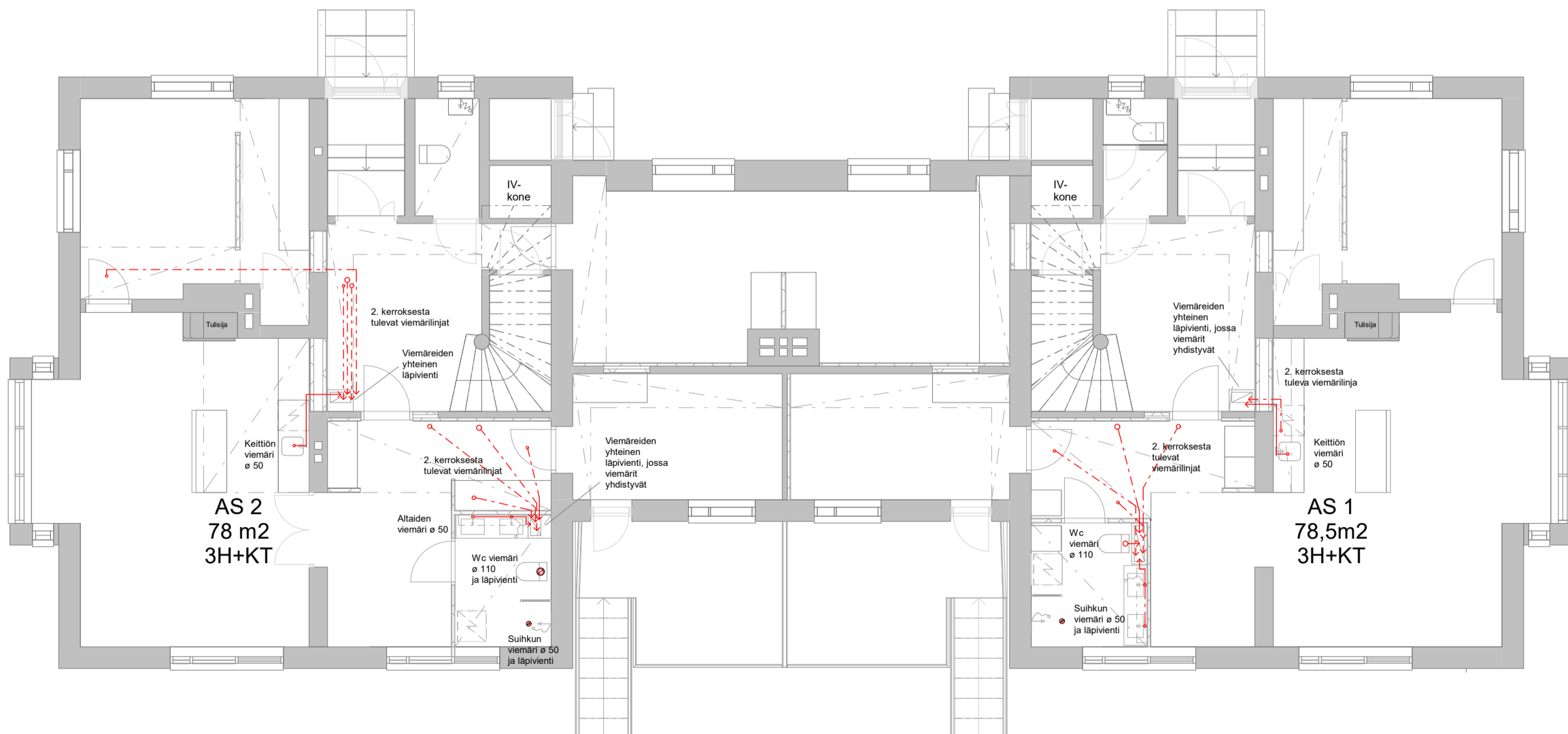
Uusi viemäriverkosto 2. kerros vaihtoehto 1 1:100

- Lattian rajassa (esim. keittiökaluksen sokkelissa) kulkeva viemäri linja
- - - Alakatoissa kulkeva viemäri linja
- Viemäriputken lähtöpiste ja putken koko
- / Läpivienti välipohjan läpi alemman kerroksen alakattoon
- / Kokonaan kerroksen läpi kulkeva hormi (2. kerroksessa tuuletusputkien hormit ja 1. kerroksessa viemäri linjoja kokoava hormi)

Kaaviossa on esitetty uusia viemäri linjoja 1. ja 2. kerroksessa. Kellarissa linjat pystytään viemään alakatoissa pääviemäriin. Samoissa välipohjen läpivienneissä ja hormeissa on mahdollista kuljuttaa muitakin tekniikkaa kuten sähköjä. Ilmanvaihdon ei tehdä uusia läpivientejä. Vaikka alakatot ja mahdollisesti osa putkistoista uusitaan alakatot on suunniteltu siten, että samoja reittejä voidaan hyödyntää eikä rakenteisiin tarvitse tehdä uusia läpivientejä. Myös iv-koneet pysyvät sijallaan.

Oletusti välipohjarakenne on alalaattapalkkisto. Sen vuoksi läpivientien paikat tarkentuvat vasta, kun selvitetään palkkien sijainti. Olemassa olevassa välipohjassa linjoja on vaikea ellei mahdoton vetää, joten läpiviennit porataan suoraan välipohjan läpi. Vasta uusissa alakatoissa pystytään tekemään vaakavetoja.

Alkuperäisissä paikoissaan olevien pesutilojen viemäri- ja vesijohtolinjoja ei ole syytä muuttaa. 2. kerroksen vaihtoehdossa 2 ei tarvitse tehdä näin paljon uusia reittejä, sillä pesuhuoneet pysyvät alkuperäisessä paikassa.

Uusi viemäriverkosto 1. kerros 1:100

Julkisivu etelään 1 : 100

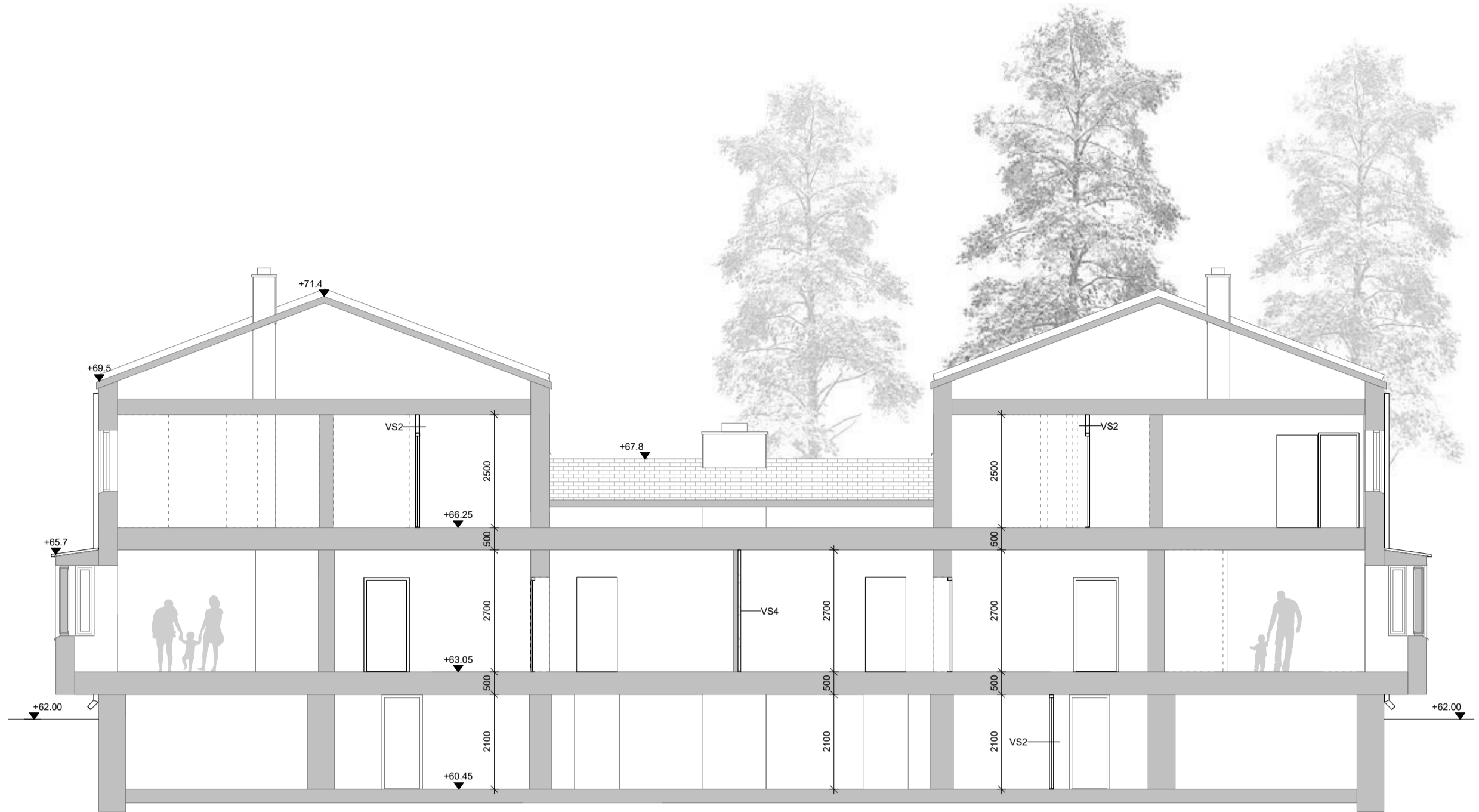

Julkisivu länteen 1 : 100

Julkisivu itään 1 : 100

Julkisivu pohjoiseen 1 : 100

Leikkaus B 1 : 100

UUDET RAKENNETYYPIIT

VS1	Huoneistojen välinen seinä EI60
Kipsilevy x 2	13+13 mm
Puurunko + mineraalivilla	66 mm
Ilmarako	> 20 mm
Puurunko + mineraalivilla	66 mm
Kipsilevy x 2	13 + 13 mm
	<hr/>
	204 mm

VS2	Puurunkoinen väliseinä
Kipsilevy	13 mm
Puurunko + mineraalivilla	66 mm
Kipsilevy	13 mm
	<hr/>
	92 mm

VS3	Puurunkoinen väliseinä kapea ikkunan puitteeseen liittyvä
Kipsilevy	13 mm
Puurunko + mineraalivilla	44 mm
Kipsilevy	13 mm
	<hr/>
	70 mm

VS4	Lisä-ääneneristys tiiliseinä
Koolaus + mineraalivilla	>50 mm
Kipsilevy	13 mm
	<hr/>
	63 mm

Julkisivuote/leikkaus A

JULKISIVUMATERIAALIT JA -VÄRIT

Rappaus vaalea norsunluu

Tiilikatto punaruskea

Sokkeli liuskekivi

Erkkerit ja parvekkeiden lattiat tiililaatta punaruskea

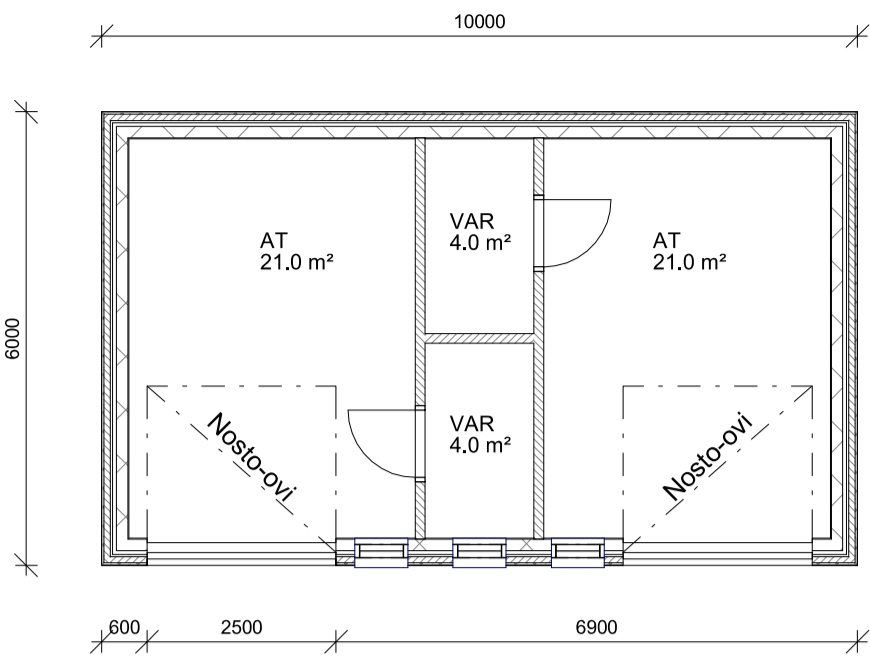
Piiput ja vesikaton pellitykset teräs punaruskea

Talotikkaat, vesikourut, ovien ja ikkunoiden pielet valkoiset

Ikkunoiden puiset ulkopuitteet, parvekkeiden ja terassien puuovet sekä teräskateet tummanruskeat

Pääovet ja varaston lakattu puu

Pohjapiirustus 1 : 100

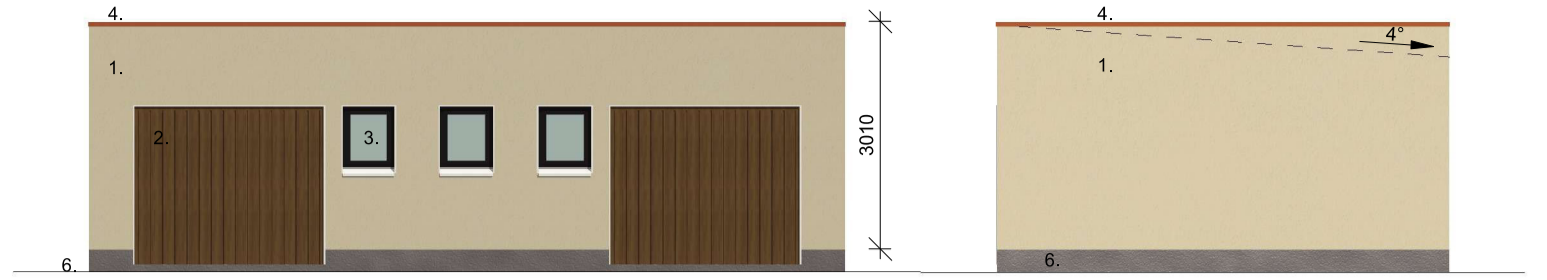
RAKENNETYYYPIT

- US Puurunko, tiiliverhouk, paksurappaus
- VS Tiili
- VK Maksaruohokatto
- Puolilämmin rakennus

MATERIAALIT JA VÄRIT

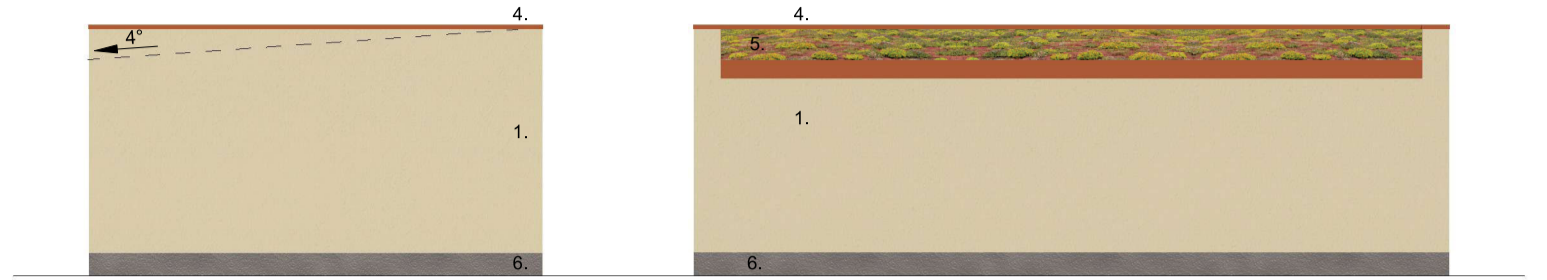
- Kuten päärakennuksessa:
1. Rappaus vaalea norsunluu
 2. Nosto-ovet massiivipuu
 3. Ikkunat
 4. Katon pellitykset teräs punaruskea

- Muut:
5. Maksaruohokatto
 6. Sokkeli betoni

Julkisivu länteen 1 : 100

Julkisivu etelään 1 : 100

Julkisivu pohjoiseen 1:100

Julkisivu itään 1 : 100

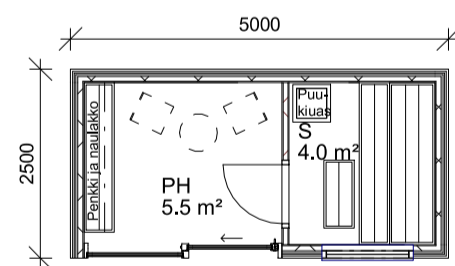
HAVAINNEKUVA AUTOTALLIEN SIJAINNISTA

PIHASAUNA

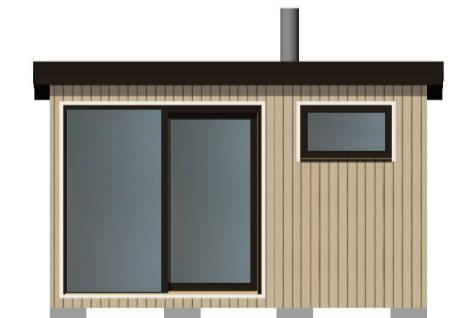
- RAKENNETYYYPIT**
- US Puurunko, pystyverhouk
 - VS Puurunko
 - VK Maksaruohokatto
 - Kevytsoharkko perustus
 - Kylmä rakennus, kantovesi

VÄRIT

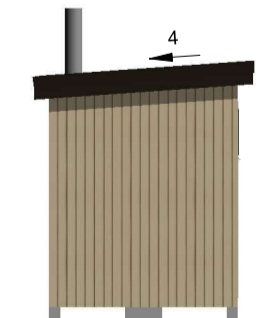
- Ikkunoiden ja ovien karmit sekä puitteet tummanruskea
- Koristelaudoitus valkoinen
- Lasi kirkas
- Pystyverhouk vaalea norsunluu

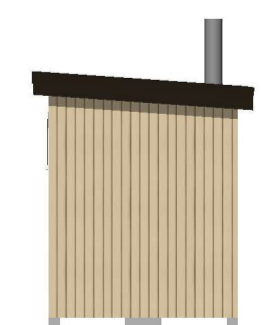
Pohjapiirustus 1 : 100

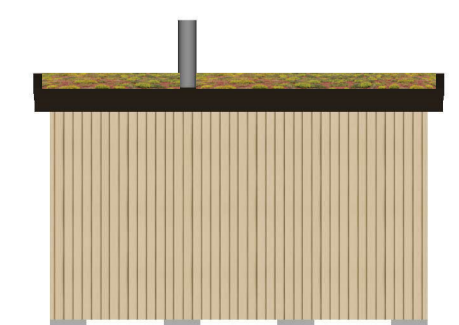
Julkisivu etelään 1 : 100

Julkisivu länteen 1 : 100

Julkisivu itään 1 : 100

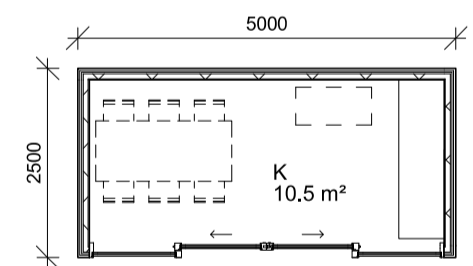
Julkisivu pohjoiseen 1:100

KESÄKEITTIÖ

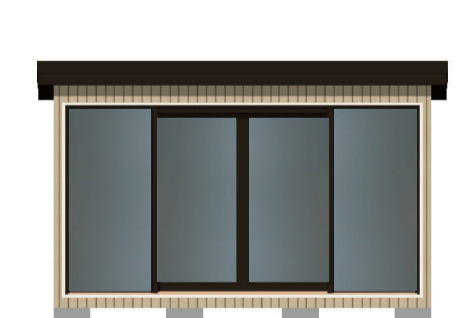
- RAKENNETYYYPIT**
- US Puurunko, pystyverhouk
 - VS Puurunko
 - VK Maksaruohokatto
 - Soraharkkoperustus
 - Kylmä rakennus

VÄRIT

- Ikkunoiden ja ovien karmit ja puitteet tummanruskea
- Lasi kirkas
- Koristelaudoitus valkoinen
- Pystyverhouk vaalea norsunluu

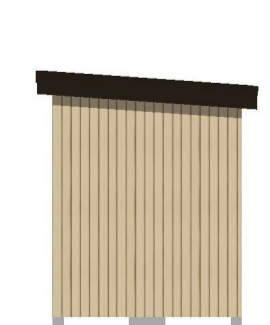
Pohjapiirustus 1 : 100

Julkisivu etelään 1 : 100

Julkisivu länteen 1 : 100

Julkisivu itään 1 : 100

Julkisivu pohjoiseen 1:100